

Ivana Tomas Žiković*
 Dejan Bodul**
 Saša Žiković***

UDK 347.739(497.5)
 JEL Classification G33, K22
 Pregledni članak

NOVOSTI I PROBLEMI U PROVEDBI STEČAJNOG ZAKONODAVSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Česti su slučajevi u Republici Hrvatskoj (RH) kada su poslovni subjekti platežno nesposobni i po nekoliko godina, a da istovremeno nije pokrenut stečajni postupak. Stečajni postupak je po svojoj prirodi i zakonskim propisima, žuran postupak u cilju očuvanja vrijednosti sredstava i zaštite interesa vjerovnika koji se naplaćuju iz njih. Istraživanje Ministarstva financija pokazuje da stečajni postupci traju u prosjeku 3-5 godina. Štoviše, provođenje pojedinih stečajnih postupaka trajalo je i 10 godina. Dugotrajnost stečajnih postupaka značajno povećava troškove postupka pa oni u RH čine i do 90% vrijednosti stečajne mase. Visoki troškovi stečajnog postupka negativno utječu na stupanj namirenja vjerovnika. Strateškim dokumentima Vlade RH isticana je potreba za revizijom postojećeg stanja, što je u konačnici rezultiralo donošenjem Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (ZFPPN). Imajući u vidu navedeno, u radu se analiziraju problemi prisutni u provedbi stečajnog zakonodavstva, kao i oni koji potječu iz nedorečenosti i nedosljednosti ZFPPN-a. Temeljem iznesenih kritičkih promišljanja u radu se iznose prijedlozi koji služe poboljšanju funkcioniranja predstečajnih na-

* Ivana Tomas Žiković, dr. sc., poslijedoktorandica na Katedri za Financije i bankarstvo, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci. (E-mail: ivana.tomas@efri.hr).

** Dejan Bodul, dr. sc., poslijedoktorand na Katedri za Građansko postupovno pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci. (E-mail: dbodul@pravri.hr).

*** Saša Žiković, prof. dr. sc. na Katedri za Financije i bankarstvo, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci. (E-mail: szikovic@efri.hr).

Rad je primljen u uredništvo 14. 1. 2013., a prihvaćen je za objavu 20. 6. 2014.

Ovaj rad je nastao uz potporu Hrvatske zaklade za znanost u okviru projekta 6558 Business and Personal Insolvency - the Ways to Overcome Excessive Indebtedness.

godbi i stečajnog zakonodavstva te se mogu koristiti u otklanjanju glavnih uzroka problema s kojima se u praksi susreću sudionici u postupku.

Ključne riječi: Stečajni zakon, Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, funkcionalizacija stečajno-pravne zaštite, proklamirani i ostvareni ciljevi

1. Uvod

Reforma hrvatskoga stečajnoga prava odvijala se usporedno s reformama stečajnog zakonodavstva u tranzicijskim i razvijenim zapadnim ekonomijama. Posljednjih desetak godina, razvijena i (post)tranzicijska europska zakonodavstva počela su po uzoru na glavu 11. američkog Stečajnog zakona poticati postupak restrukturiranja kao alternative za „preživljavanje“. Od početka krize, krajem 2008., iznos nepodmirenih dospjelih obveza u RH je u stalnom porastu pa je u uvjetima globalne financijske krize bilo važno omogućiti tržištu učinkovite pravne mehanizme za rješavanje posljedično nastalih problema u poslovanju. Stoga u namjeri daljnje funkcionalizacije stečajno-pravne zaštite 1.10.2012. stupio je na snagu Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (ZFPPN) čiji je proklamirani cilj omogućiti dužniku restrukturiranje i nastavak poslovanja te „prisiliti“ vjerovnike da u razumnom roku donesu ključne odluke o sudbini dužnika. Ipak samo uvođenje novog zakonodavstva, odnosno kada se u najvećoj mjeri uspostavi pravna regulativa i institucionalni okvir, ne znači automatski da će primjena tih propisa biti učinkovita i u krajnjoj liniji imati pozitivne učinke ukoliko je pristup problemu reforme stečajnog zakonodavstva jednostran, loše ili nepotpuno pripremljen, bez sveobuhvatne analize stanja, uzroka i posljedica koje iz takve reforme mogu proizaći.

Ovaj rad se bavi problemima provedbe stečajnih i predstečajnih postupaka u odnosu na definirane ciljeve ZFPPN te uzroke koji su utjecali na rezultate postupaka. Postojeće analize učinaka stečajnih i predstečajnih postupaka te stvarnih uzroka problema u navedenim postupcima su neadekvatne, i ovaj rad nastoji dati svoj doprinos na tom području. Svrha rada je ukazati na dugogodišnje probleme u provedbi stečajnog zakonodavstva u RH i na normativne nedorečenosti novog ZFPPN - a čija je proklamirana namjera smanjiti nelikvidnost u gospodarstvu te povećati stopu „preživljavanja“ poduzeća. Također, cilj rada je ponuditi vlastita razmatranja i zaključke vezane uz učinkovitije rješavanje nekih od problema s kojima se sudionici susreću u postupcima.

U Republici Hrvatskoj postoji, značajan broj znanstvenih tekstova koji se bave opsežnom i složenom problematikom stečajne regulative. Štoviše, postoji skroman

broj i monografija iz područja stečaja (Dika, 1998., Eraković, 1997., Sajter, 2008.), kao i znanstvenih članaka u kojima je obrađena problematika stečajne regulative na uzorku jedne ili više država (Hashi, 1995., La Porta, et al., 1997., 1998., Knot, Vychodil, 2006., Burton, 2000., Claessens et al., 2001., Warren, Lawrence Westbrook, 2009., Berkowitz, Pistor, Richard, 2003., Balcerowicz, et al., 2003., Smrčka, Schönfeld, 2012., Mysicka, 2013.) Ipak, posljednjih godina sve veći broj studija analizira ekonomske i pravne učinke likvidacijskih i reorganizacijskih stečajnih postupaka.

Najveći broj ekonomskih, najčešće empirijskih istraživanja u području stečaja bavi se ključnim indikatorima stečajnog postupka (dakle, troškovima stečajnog postupka, vremenom i trajanja stečajnih postupaka i stupnjem namirenja vjerovnika) te vrši poredbeno-pravnu analizu i razmatra odnos intenziteta korištenja stečaja i niza varijabli. U navedenim radovima se analiziraju i problemi koji su prisutni ne zbog nedorečenosti zakona, već zbog načina na koji se on (ne) primjenjuje, kao i problemi koji ne spadaju u užem smislu u stečajni okvir, ali presudno utječu na ishod stečajnog postupka, primjerice, adekvatna primjena financijsko-računovodstvenih standarda društava u stečaju (Guzić, 2012. i Šimunec, 2012.).

Pri usporedbi učinkovitosti stečajnog sustava već je uobičajeno da se prihvaćaju posljednji raspoloživi podaci “*Doing business*” studije Svjetske banke, što je učinjeno i u ovom radu. Ipak doktrina upozorava da zbog korištene metodologije takve studije imaju značajna ograničenja jer se temelje na percepciji o vjerojatnosti ishoda, a ne na pokazateljima koji su zasnovani na stvarnim podacima (Radulović, 2011).

U cilju otklanjanja slabosti postojeće stečajne regulative i da bi se stečajni postupak učinio učinkovitijim, pravna doktrina (Dika, novela 20/2 i Garašić, 2007. i 2013., Vuković i Bodul, 2012.), ali i struka (Eraković, 2007. i Hrastinski Jurčec, 2007.) je analizirala čitav niz procesnih mjera što je u konačnici doprinijelo i rezultiralo nizom izmjena stečajnog zakonodavstva. U tim radovima analizirane su procesne radnje, njihove prednosti i mane, posljedice i preduvjeti za njihovu uspješniju primjenu. Ipak za ovaj rad su važniji tekstovi koji analiziraju predstečajne nagodbe, koji postaju standardan način razrješavanja financijskih poteškoća, prije svega, velikih poslovnih subjekata društava. Ti tekstovi se bave zakonskim preduvjetima predstečajnih nagodbi, procesnim radnjama, ovlaštenim predlagateljima, uvjetima koje nagodba mora zadovoljiti, načelima podjele vjerovnika u različite klase (grupe), procedurom obavještanja i glasanja, potrebnom većinom za prihvaćanje nagodbe, odsustvom ili neophodnošću sudske potvrde plana, pravnim posljedicama usvojenog plana, zaštitom vjerovnika, praćenjem primjene nagodbe i njenom pobijanju (Pavičić, 2012., Janež, 2012., Šimunec, 2012., Brkanić, 2012., Čuveljak, 2012. i Đurinovac, 2012.). Međutim, dok su modeli reorganizacije u zemljama kontinentalnog pa i anglosaksonskog prava, odnosno njihova nedovoljna

primjena, često viđeni kao ključni nedostatak stečajnog okvira, predstečajne nagodbe su bile predmet kritika akademskih i stručnih krugova (*Loc., cit., Garašić, 2013. i Dika, 2012.*).

Rad je podijeljen u šest poglavlja. U prvom poglavlju, uvodu, objašnjen je problem, svrha i cilj rada te je dana struktura rada kao i pregled literature. Rješavanje stečajnih predmeta i usporedba sa stvarnim stanjem insolventnosti poduzeća u RH obrađeno je u drugom poglavlju. Treće poglavlje je posvećeno pregledu najvažnijih elemenata najnovijih dopuna Stečajnog zakona (SZ) koji je donesen s ciljem da se uskladi s odredbama novog Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (ZFFPN). U četvrtom dijelu rada utvrđuju se glavni problemi koji su se javljali kao prepreka za uspješno provođenje stečajnog postupka. Slijedi peto poglavlje u kojem se analiziraju problemi koji proizlaze iz nedorečenosti novog ZFFPN-a. Posljednje poglavlje, zaključak, sintetizira nalaze provedene empirijske i normativne analize te daje zaključna razmatranja i prijedloge za poboljšanje stečajnog zakonodavstva.

2. Analiza rješavanja stečajnih predmeta i usporedba sa stvarnim stanjem insolventnosti poduzeća u RH

Stečajni zakon donesen je 1996. i otada je mijenjan dvanaest puta (NN, br. 44-852/1996, 161-1983/1998, 29-585/1999, 129-2386/2000, 123-1744/2003, 197-3123/2003, 187-3200/2004, 82-1963/2006, 116-3055/2010, 25-637/2012, 133-2825/2012, 45-878/2013). SZ-om detaljno su propisani stečajni razlozi čije je ispunjenje uvjet za pokretanje stečajnog postupka. Problem se javlja u nedosljednom provođenju SZ čime je onemogućeno namirenje vjerovnika i osiguranje „normalnih“ uvjeta za poslovanje. To je dovelo do negativnih posljedica za cijelo gospodarstvo jer insolventna poduzeća nad kojima je u većini slučajeva trebao biti otvoren stečajni postupak i dalje preuzimaju obveze koje ne mogu ispuniti. Usporedbom nerazmjernog broja insolventnih poduzeća i broja pokrenutih stečajnih postupaka po pojedinim razdobljima, moguće je uočiti koliko je duboko ukorijenjena insolventnost u hrvatskom gospodarstvu.

Dobiveni podaci od Visokog trgovačkog suda (VTS) o broju pokrenutih i zaključenih stečajeva trgovačkih društava u RH sadržavaju podatke o broju primljenih, riješenih i neriješenih stečajnih predmeta u razdoblju od 1996. do prve polovice 2012. (tablica 1). Uspješnost rješavanja predmeta izračunana je kao omjer riješenih i zbroja prethodno neriješenih i novoprimljenih predmeta u jednoj godini.

Tablica 1:

**PRILJEV I RJEŠAVANJE STEČAJNIH PREDMETA U RH
U RAZDOBLJU OD 1996. DO PRVE POLOVICE 2012.**

		1	2	3	4=(1+2)-3	5=3/(1+2)
Godina		Neriješeno 1.1.	Primljeno	Riješeno	Neriješeno 31.12.	Ukupno riješeni predmeti (%)
1996.		502	246	172	576	23,0%
1997.		576	559	331	804	29,2%
1998.		804	527	603	728	45,3%
1999.		728	887	686	929	42,5%
2000.		929	1.422	897	1.454	38,2%
2001.	Red. s.p.*	1.454	1.321	1.069	1.706	38,5%
	Skr. s.p.**	0	21.625	6.594	15.031	30,5%
	Ukupno	1.454	22.946	7.663	16.737	31,4%
2002.	Red. s.p.	1.706	2.458	1.793	2.371	43,1%
	Skr. s.p.	15.031	1.305	3.958	12.378	24,2%
	Ukupno	16.737	3.763	5.751	14.749	28,1%
2003.	Red. s.p.	2.371	5.243	4.685	2.929	61,5%
	Skr. s.p.	12.378	206	7.820	4.764	62,1%
	Ukupno	14.749	5.449	12.505	7.693	61,9%
2004.	Red. s.p.	2.929	1.666	2.716	1.879	59,1%
	Skr. s.p.	4.764	21	3.768	1.017	78,7%
	Ukupno	7.693	1.687	6.484	2.896	69,1%
2005.	Red. s.p.	1.879	1.038	1.670	1.247	57,3%
	Skr. s.p.	1.017	39	734	322	69,5%
	Ukupno	2.896	1.077	2.404	1.569	60,5%
2006.	Red. s.p.	1.247	1.192	1.296	1.143	53,1%
	Skr. s.p.	322	19	192	149	56,3%
	Ukupno	1.569	1.211	1.488	1.292	53,5%
2007.	Red. s.p.	1.143	877	1.041	979	51,5%
	Skr. s.p.	149	1	106	44	70,7%
	Ukupno	1.292	878	1.147	1.023	52,9%
2008.	Red. s.p.	979	875	925	929	49,9%
	Skr. s.p.	44	3	20	27	42,6%
	Ukupno	1.023	878	945	956	49,7%

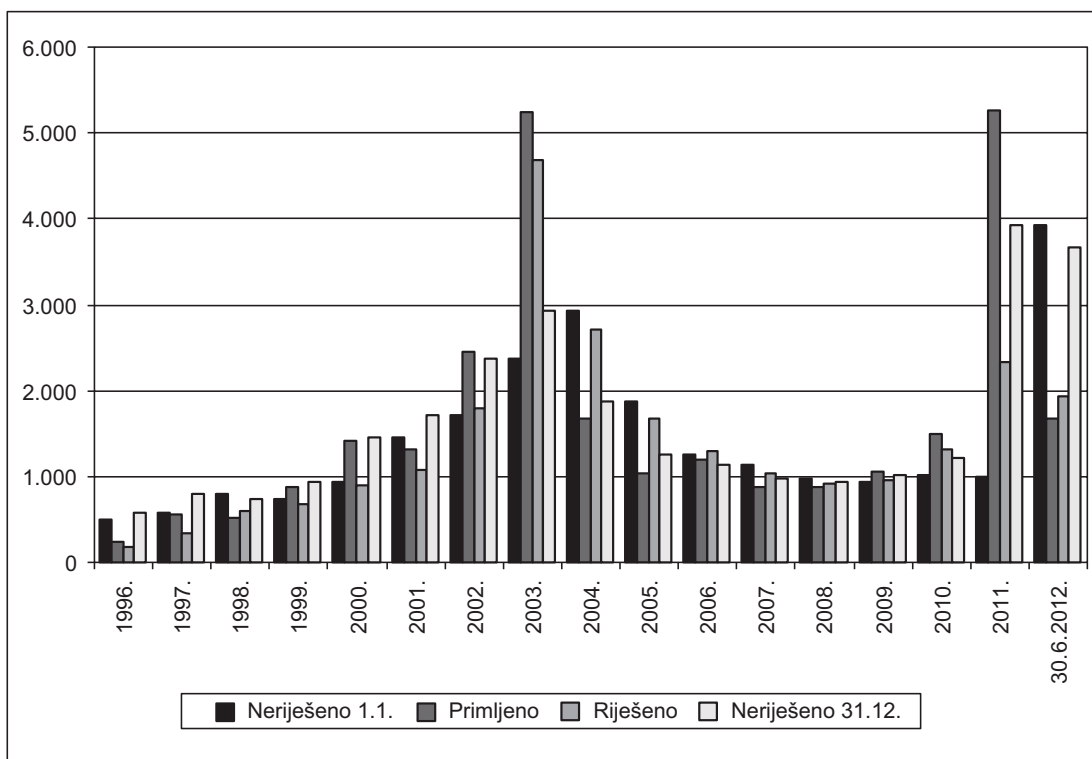
		1	2	3	4=(1+2)-3	5=3/(1+2)
Godina		Neriješeno 1.1.	Primljeno	Riješeno	Neriješeno 31.12.	Ukupno riješeni predmeti (%)
2009.	Red. s.p.	927	1.051	952	1.026	48,1%
	Skr. s.p.	30	0	19	11	63,3%
	Ukupno	957	1.051	971	1.037	48,4%
2010.	Red. s.p.	1.023	1.501	1.308	1.216	51,8%
	Skr. s.p.	8	0	3	5	37,5%
	Ukupno	1.031	1.501	1.311	1.221	51,8%
2011.	Red. s.p.	989	5.267	2.328	3.928	37,2%
	Skr. s.p.	5	0	0	5	0,0%
	Ukupno	994	5.267	2.328	3.933	37,2%
30.6. 2012.	Red. s.p.	3.928	1.680	1.933	3.675	34,5%
	Skr. s.p.	5	0	0	5	0,0%
	Ukupno	3.933	1.680	1.933	3.680	34,4%

* Red. s.p. – redoviti stečajni postupak, ** Skr. s.p. – skraćeni stečajni postupak

Izvor: Visoki trgovački sud u Zagrebu

U promatranom razdoblju najveći broj stečajnih postupaka odnosio se na stečajne po skraćenom postupku, a ta posebna vrsta skraćenog stečajnog postupka uvedena je izmjenama i dopunama SZ iz 2000. (NN, br. 129/00., čl. 70). Prema tim izmjenama Zavod za platni promet (ZAP, odnosno Fina kao pravni sljednik ZAP-a), obavezan je trgovačkim sudovima podnositi izvješća o svim pravnim osobama s čijih računa u posljednja tri mjeseca nisu izvršena nikakva plaćanja potraživanja i čiji osnivački kapital ne prelazi 100.000 kn. Ako pritom nitko od odgovornih osoba društva ne podnese popis imovine iz kojeg se može vidjeti da postoji dostatna imovina za pokriće troškova stečajnog postupka, stečaj će se odmah otvoriti i zaključiti, odnosno provesti će se po skraćenom postupku. S početkom primjene zakona u 2001., ZAP je prijavio 21.625 poduzeća koja u tri mjeseca nisu mogla podmiriti svoje obveze i čiji je osnivački kapital bio niži od 100.000 kn. Nad takvim društvima je proveden skraćeni stečajni postupak što je u razdoblju od 2002. do 2004. rezultiralo velikom čistkom neaktivnih i insolventnih poduzeća. Nakon 2005. broj poduzeća nad kojima je proveden skraćeni stečajni postupak je drastično opao, što je posljedica više čimbenika među kojima se ističu ekonomska ekspanzija, pozitivan učinak čišćenja iz prethodnog razdoblja, ali i nešto slabija provedba navedene odredbe. Trend kretanja priljeva i rješavanja stečajnih predmeta u navedenom razdoblju prikazan je grafikonom 1.

Grafikon 1:

PRILJEV, RJEŠAVANJE I STANJE UKUPNOG BROJA
STEČAJNIH PREDMETA

Izvor: Izradili autori prema podacima Visokog trgovačkog suda

Od donošenja SZ 1996. pa sve do 2001., priljev stečajnih predmeta je u konstantnom porastu. Priljev novih stečajnih predmeta doseže vrhunac u 2001., nakon čega slijedi padajući trend do 2009. U 2003. se bilježi i najveći broj riješenih predmeta što upućuje na povećanje učinkovitosti pravosudnog sustava u rješavanju stečajnih predmeta. Nelikvidnost poduzeća koja je proizašla dijelom kao posljedica poremećaja na domaćem tržištu, ali i utjecaja svjetske krize, povećanja nezaposlenosti i smanjenja potražnje za proizvodima i uslugama, rezultirala je povećanjem priljeva novih stečajnih predmeta tijekom 2009. Nastavlja se rastući trend te je u 2011. zabilježen najveći priljev stečajnih predmeta nakon 2003. Visok stupanj tolerancije duboke insolventnosti prisutan je ne samo u Hrvatskoj već i u ostalim tranzicijskim državama (Doina Lepadat, 2007., Rucsandra Livia, Achim Sorin, 2007.) Nepokretanje stečaja kada za to postoje uvjeti, pasivnost vjerovnika i neprovođenje sankcija nad odgovornima dovelo je ogromnog odstupanja između broja insolventnih poduzeća i broja poduzeća nad kojima je proglašen stečaj. Ako se

podatak iz tablice 1. za 2011. tijekom koje je primljeno 5.267 stečajnih predmeta, usporedi s brojem insolventnih pravnih osoba u istom razdoblju¹, može se uočiti da je svega 15,3% insolventnih pravnih osoba koje su ispunile zakonske uvjete za stečaj isti i proglasilo.² Pravi razmjeri insolventnosti mogu se uočiti iz grafikona 2. koji prikazuje kretanje broja insolventnih poduzeća i iznosa prijavljenih nepodmirenih obveza u razdoblju od srpnja 2000. do lipnja 2012.³

Prije 2000. bilježen je konstantan rast broja insolventnih poduzeća, koji je u prvom redu bio posljedica neučinkovite pravne države i naslijeđenih problema nelikvidnosti (Šverko, et al., 2009.). Ukupan broj insolventnih poduzeća prvi put se počeo smanjivati nakon 2001., što se podudara sa stupanjem na snagu izmjena SZ (06.02.2001). Prema njemu je FINA obvezna podnositi izvješća trgovačkim sudovima o svim pravnim osobama s čijih računa tijekom posljednja 3 mjeseca nisu izvršena plaćanja. Od kraja 2004. do polovice 2008., broj insolventnih poduzeća ponovo raste, nakon čega polovicom 2008., njihov broj značajno opada. Taj pad bi se mogao objasniti izmjenama Zakona o sudskom registru (NN, br. 1/95., 57/96. 1/98., 30/99., 54/05., 40/07., 91/10. i 90/11., čl. 70) prema kojima ako poduzeće ne preda tri uzastopna godišnja financijska izvješća FINA-i, Registarski sud će po službenoj dužnosti provesti postupak brisanja društva.⁴ Iako RH nije izvozno

¹ Od ukupno 71.028 blokiranih poslovnih subjekata krajem 2011., 34.360 činile su pravne osobe koje su imale blokiran račun preko 60 dana.

² Sajter (2010) je zaključio da je svega oko 5% insolventnih pravnih osoba pokrenulo stečaj u 2008. Korišten je drukčiji pristup u računanju budući da su u obzir uzeta samo društva koja su insolventna preko 360 dana. Ako bi se primijenila ista metodologija za 2011., u kojoj je postojalo 28.562 društava insolventnih preko 360 dana i stavilo ih se u odnos s brojem prijavljenih stečajnih predmeta za isto razdoblje (5.267), došlo bi se do zaključka da se na oko 18,44% dugotrajno insolventna društva stečaj zaista i pokrenuo. Iako ova brojka i dalje pokazuje visok stupanj tolerancije nadležnih institucija prema insolventnim društvima, primjećuju se određeni pomaci.

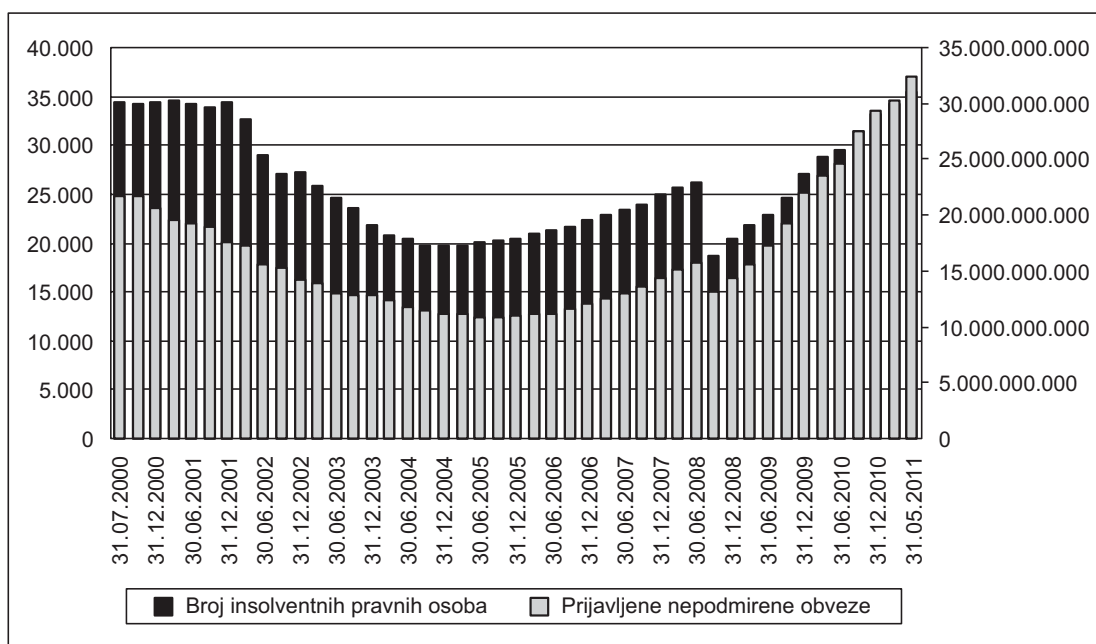
³ Prema podacima FINA-e, u rujnu 2012. bilo je blokirano 73.853 poslovnih subjekata. Nešto više od polovice, njih 38.975 su pravne osobe na koje se odnosi 82,2% nepodmirenih osnova za plaćanje, te time čine najveći udio u ukupno nepodmirenim obvezama. U iznosu ukupno nepodmirenih osnova za plaćanje poslovnih subjekata u dugotrajnoj blokadi od 44,58 milijarde kn, na pravne osobe otpada 29,47 milijardi kn ili 80,4%. Najveći dio dugotrajno blokiranih pravnih osoba (77,4%), nema niti jednog zaposlenog, a ukupan dug iznosi 17,8 milijardi kn. Situacija je tim gora što u navedenim poslovnim subjektima dominiraju oni koji su blokirani 5 i više godina, koji čine 36,8% poslovnih subjekata insolventnih preko godine dana. U odnosu na kraj prethodne godine, broj pravnih osoba u blokadi dužoj od 360 dana povećan je za 5,2%.

⁴ Zahtjev za pokretanje skraćenog stečajnog postupka može podnijeti MF (Porezna uprava) za svaku pravnu osobu u slučaju ispunjenja tri uvjeta. Prvi uvjet je da društvo nema zaposlenih. Drugi uvjet je blokada njegovog žiro-računa u razdoblju duljem od 60 dana, odnosno nesposobnost za plaćanje u razdoblju duljem od 60 dana. Treći uvjet je da nisu ispunjeni uvjeti za pokretanje drugog postupka radi brisanja iz sudskog registra. Ti drugi postupci propisani su Zakonom o sudskom registru gdje je predviđeno da se po službenoj dužnosti iz registra brišu sve one pravne osobe koje tri godine uzastopno nisu FINA-i predali svoja godišnja financijska izvješća. Uvjeti moraju biti ispunjeni kumulativno, tj. stečaj neće biti pokrenut ukoliko je ispunjen samo jedan uvjet.

orijentirana država, pa se učinci svjetske financijske krize ne bi trebali snažno prelijevati na hrvatska poduzeća, ipak od 2008. pa sve do danas, broj insolventnih poduzeća je u konstantnom porastu. S jedne strane, taj porast se može pripisati utjecaju krize i manjoj spremnosti banaka da kreditiraju poduzetnike, dok s druge strane, uzroke valja tražiti u financijskoj nedisciplini poduzetnika i države (kašnjenje u plaćanju dospjelih obveza ili potpunom neplaćanju obveza) te neučinkovitosti sudova i neprovođenju zakonom propisanih sankcija (vidi poglavlje 4.1.)

Grafikon 2:

KRETANJE BROJA INSOLVENTNIH PRAVNIH OSOBA I IZNOSA PRIJAVLJENIH NEPODMIRENIH OBVEZA OD 31.07.2000. DO 30.06.2012.



Izvor: Obrada prema podacima FINA-e

U 2012. brisanjem je iz Sudskog registra uklonjeno 13.277 poduzeća te se do kraja 2013. namjeravalo izbrisati još 10.285. Pravilo je da se brišu neaktivna poduzeća koja nisu predala financijska izvješća FINA-i u posljednje tri godine i poduzeća koja nemaju imovinu ili imaju imovinu neznatne vrijednosti,⁵ te ne-

⁵ Imovinom neznatne vrijednosti smatra se imovina koja ne bi bila dostatna za pokriće troškova stečajnog postupka te imovina kod koje su troškovi unovčenja veći od njene tržišne vrijedno-

maju zaposlene djelatnike. Indikativna metoda utvrđivanja činjenica ukazuje da je većinu zahtjeva za brisanje predala FINA, a tek neznatan dio sudovi. Nakon postupka brisanja, više se ne mogu naplatiti potraživanja te se otpisuju svi dugovi i prekidaju sudski sporovi. Premda je velik broj neaktivnih poduzeća izbrisan sukladno odredbama Zakona o sudskom registru te bi bilo za očekivati da se sukladno tomu smanji broj insolventnih poduzeća i nepodmirene obveze, navedene kategorije i dalje imaju rastući trend. Usporedno s brojem insolventnih osoba zanimljivo je analizirati kretanje iznosa prijavljenih neizvršenih osnova za plaćanje.⁶ Može se uočiti opadanje iznosa nepodmirenih obveza u razdoblju 2000. - 2005., nakon čega slijedi postupno povećanje iznosa nepodmirenih dospjelih obveza do polovice 2008. To kretanje je paralelno s kretanjem broja insolventnih poduzeća u istom razdoblju. Od kraja 2008. pa sve do 2012., iznos nepodmirenih dospjelih obveza je u stalnom porastu. U 2012. financijska nedisciplina poduzeća i države je eskalirala što je krajem 2012. rezultiralo donošenjem novog ZFPPN i izmjenama i dopunama SZ.

3. Pravni aspekti izmjena i dopuna Stečajnog zakona

Sa ciljem rješavanja nelikvidnosti i usklađivanja s Direktivom 2011/07/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16.02.2011. o suzbijanju zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima (SL 048, P. 0001-0010), Vlada RH je donijela ZFPPN te izmjene i dopune SZ-a. Prema odredbama SZ-a, stečajni postupak se može pokrenuti samo ako se utvrdi postojanje jednog ili više stečajnih razloga. Dopunjeni SZ je pored već poznatih stečajnih razloga, nesposobnosti za plaćanje (insolventnosti) i prezaduženosti, kao novi razlog za pokretanje stečaja uveo nelikvidnost dužnika.⁷ Navedeni razlog uveden je s namjerom da se pravovremeno pokrene stečajni postupak radi što povoljnijeg namirenja vjerovnika. Jedna od najvažnijih novina

sti. Subjekt koji nema imovine, odnosno ima imovinu neznatne vrijednosti te koji se u propisanom roku nije uskladio s propisom s kojim se trebao uskladiti, prestati će postojati tako da ga RegistarSKI sud briše iz Sudskog registra na prijedlog Porezne uprave (Zakon o sudskom registru, čl. 70).

⁶ Pod nepodmirenim obvezama podrazumijevaju se iznosi dospjelih neizvršenih zakonskih obveza i javnih prihoda, vrijednosnih papira te iznosi određeni sudskim odlukama i ovršnim ispravama. Poslovni subjekti ne podnose naloge za plaćanje ako na svojim računima nemaju novca za ostale obveze (obveze prema dobavljačima i kreditorima) jer ne žele sami blokirati svoj račun i time dovesti u pitanje isplatu plaća ili drugih obveza kojima daju prioritet. Podaci FINA-e ne prikazuju ukupne razmjere insolventnosti. Međutim, i tako nepotpuni podaci ukazuju na problem insolventnosti kod mnogih poslovnih subjekata (Grubišić, 2009.).

⁷ Predložena izmjena usuglašava se s postojećim uređenjem sadržanim u Zakonu o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (NN, br. 91/10. i 112/12.).

u SZ tiče se stečajnog plana. Stupanjem na snagu ZFPPN, bilo je logično da će iz SZ biti izbrisane odredbe o stečajnim planovima s kojima se dužnik u dogovoru sa stečajnim vjerovnicima mogao reorganizirati u stečajnom postupku. U postupku predstečajne nagodbe kao alternativni restrukturiranju u stečaju, isključivo dužnik ima pravo podnošenja plana financijskog restrukturiranja. Stečajni plan⁸ (čl. 213.-265. SZ) je do donošenja ZFPPN smatran jednim od mogućih načina provođenja stečajnog postupka i jedina alternativa likvidacijskom stečajnom postupku - unovčenju imovine stečajnog dužnika. Po uzoru na njemačko stečajno pravo i stečajni plan (njem. *Insolvenzplan*), SZ je poznao tri vrste stečajnih planova: sanacijski, likvidacijski i prijenosni plan. Međutim, od svih mjera iz čl. 213. SZ preostao je samo prijenosni plan. Njime se može prenijeti sva imovina dužnika na osobu koju će se osnovati uz isključenje primjene čl. 102. ZOO-a.⁹ Bitna razlika između prijenosnog plana i prodaje imovine stečajnog dužnika kao cjeline sastoji se u tomu što se prodaja poduzeća stečajnog dužnika i namirenje njegovih vjerovnika mogu u njemu regulirati na način koji je primjereniji interesima vjerovnika. Negativna strana prijenosnog plana je složena struktura izrade, usvajanja i potvrđivanja stečajnog plana za razliku od prodaje imovine dužnika kao cjeline koja je jednostavnija i nije podložna strogoj i složenoj stečajno-pravnoj proceduri. Hoće li prihvatiti prijenosni plan ili prodaju imovine dužnika kao cjeline, isključivo je u nadležnosti stečajnih vjerovnika i njihovoj procjeni s kojim će načinom biti kvalitetnije namireni u svojim potraživanjima prema stečajnom dužniku. Novom dopunom SZa (NN br. 133/12) uvodi se nova stavka kojom se ograničava broj imenovanja stečajnih upravitelja i time se donekle smanjuje mogućnost zloupotrebe ovlasti radi privatnih ili grupnih interesa i omogućuje ravnomjernije obavljanje poslova stečajnih upravitelja. Vjerovnicima se daje veća kontrola nad stečajnim postupkom jer im se olakšava izbor drugog stečajnog upravitelja, za što više nije potrebna specifična kvalificirana većina (SZ, čl. 23). Time se jača uloga vjerovnika te im se pruža mogućnost aktivnijeg djelovanja u ostvarenju svojih interesa. Prema prethodnoj verziji SZ, stečajni sudac je imao pravo razriješiti stečajnog upravitelja ako nije unovčio imovinu u roku od godine i pol od održavanja izvještajnog ročišta, osim

⁸ U pravnoj teoriji se pored pojma reorganizacija koriste i drugi pojmovi istog ili vrlo sličnog značenja: restrukturiranje, preustroj, rehabilitacija i reorganizacija. U Stečajnom zakonu iz 1996. upotrebljavao se naziv „preustroj“ i određivao je skup mjera koje se poduzimaju prema stečajnom dužniku kako bi on nastavio s poslovanjem svog poduzeća i mogao stjecati prihod. Novelom Zakona iz 1999. naziv „preustroj“ zamijenjen je širim pojmom „stečajni plan“. (Barbić, 1999.)

⁹ Zakon o obveznim odnosima (ZOO), NN, br. 35/05., 41/08. i 125/11. Ta odredba nalaže da osoba na koju prijeđe na temelju ugovora neka imovinska cjelina (poduzeće i sl.) pojedinca ili pravne osobe ili dio te cjeline, odgovara za dugove koji se odnose na tu cjelinu, odnosno na njezin dio, pored dotadašnjeg imatelja i solidarno s njim, ali samo do vrijednosti njezine aktive (st. 1.). Nema pravni učinak prema vjerovnicima odredba ugovora kojom bi se isključila ili ograničila odgovornost utvrđena u stavku 1. ovoga članka (st. 2.). SZ je u odnosu na ZOO u ovom dijelu *lex specialis* pa njegove norme imaju prednost pred općim odredbama obveznog prava.

ako unovčenje nije bilo moguće radi vođenja upravnog ili sudskog postupka koji je prethodno pitanje za završetak stečajnog postupka. Prema dopuni SZ, napušta se ograničenje za razrješenje stečajnog upravitelja prema kojem sudac nije dužan razriješiti stečajnog upravitelja, ako unovčenje nije bilo moguće radi vođenja upravnog ili sudskog postupka koji je prethodno pitanje za završetak stečajnog postupka. Sada tekuće aktivne i pasivne parnice koje se tiču stečajne mase, nisu smetnja za provođenje završne diobe i zaključenje stečajnog postupka (NN, br. 133/12., čl. 193). Rok za unovčenje imovine koja ulazi u stečajnu masu, a koja se većim dijelom sastoji od pokretnina skraćen je s 12 na 9 mjeseci od održavanja izvještajnog ročišta. Novim SZ predviđa se da se stečajnim upraviteljima koji su razriješeni zbog nesavjesnog obavljanja svojih dužnosti, ukine pravo na nagradu. Ovime je dopunjeno pravilo prema kojem sudac može razriješenom stečajnom upravitelju naložiti vraćanje onoga što je tijekom postupka primio. Novost je i da se prijedlog za otvaranje stečajnog postupka više ne može povući (NN, br. 133/12., čl. 42). Predloženom izmjenom želi se zaustaviti štetna praksa prema kojoj vjerovnik podnosi prijedlog za otvaranje stečajnog postupka s namjerom „ucjenjivanja“ dužnika kako bi naplatio isključivo svoje potraživanje. Nakon što dužnik plati potraživanje, vjerovnik povlači stečajni prijedlog. Novom izmjenom željelo se spriječiti pogodovanje vjerovniku prema kojem se određeni vjerovnik dovodi u povlašten položaj glede isplate potraživanja što posljedično dovodi do oštećenja najmanje jednog vjerovnika (isplatom duga ili na drugi način) od osobe koja je postala nesposobna za plaćanje i koja za tu okolnost zna (Majstorović, 2008).¹⁰

Stečajni sudac može otvoriti stečajni postupak bez provođenja prethodnog postupka, čak i ako prijedlog za otvaranje stečajnog postupka podnese vjerovnik, a dužnik prizna postojanje stečajnog razloga. Da bi se skratilo vrijeme trajanja postupka, najduže trajanje prethodnog postupka skraćuje se sa tri na mjesec dana (NN, br. 133/12., čl. 42). Dosada je za pokretanje postupaka vezanih uz naknadu štete (skupna šteta) zbog smanjenja imovine koja ulazi u stečajnu masu bio ovlašten isključivo stečajni upravitelj. Sada se uvodi mogućnost ostvarenja prava na naknadu štete pojedinih vjerovnika, čak i kad stečajni upravitelj ne pokrene parnicu radi naknade štete jer je skupština vjerovnika tako odlučila. U slučaju uspjeha parnice, nakon namirenja svojih utvrđenih potraživanja i troškova parničkog postupka, stečajni vjerovnici dužni su preostali višak prenijeti u stečajnu masu (NN, br. 133/12., čl. 101).

Jedan od najvećih problema koji priječi uspješno provođenje stečajnog postupka odnosi se na pasivnost vjerovnika. Vjerovnici su u većini slučajeva proce-

¹⁰ Kazneno djelo pogodovanja vjerovnika postoji tek ako se u stečajnom postupku svi vjerovnici istog isplatnog reda nisu naplatili u jednakom postotku od unovčene stečajne mase, a do nejednakog namirenja došlo je zbog postupanja dužnika na način opisan u zakonskom opisu kaznenog djela (Majstorović, 2008).

sno pasivni ili neinformirani, što posebno dolazi do izražaja u stečajnim predmetima gdje postoji znatan broj vjerovnika (Vuković, Bodul, 2012.). Odluke o stečajnom postupku trebali bi donositi upravo vjerovnici pa bi tada stečajni upravitelj imao ulogu provoditelja njihovih odluka koji unovčuje stečajnu masu. Šimundić (2003.) ističe da nije rijedak slučaj da su na izvještajnom ročištu prisutni vjerovnici čiji zbroj potraživanja iznosi manje od 10% ukupnih priznatih potraživanja, te da češće pišu prigovore nego što sudjeluju u radu skupštine vjerovnika. Nesudjelovanjem na skupštinama vjerovnika i pasivnim ponašanjem nije moguće zaštititi svoje interese. Vođenje stečajnog postupka dodatno otežava činjenica da vjerovnici na izvještajna ročišta nerijetko dolaze nepripremljeni i bez ideja o daljnjem tijeku stečajnog postupka. Rijetki provjeravaju stanje imovine i dugova stečajne mase, a većina ih uopće ne dolazi na izvještajna ročišta. Iako je Zakonom predviđeno da konačne odluke o tijeku stečajnog procesa donose vjerovnici, u stvarnosti oni ne koriste svoja prava što šteti upravo njihovim interesima. Novom dopunom predviđa se da se u slučajevima u kojima vjerovnici ne žele preuzeti aktivnu ulogu u odlučivanju o tijeku stečajnog postupka, stečajnim upraviteljima daje pravo da odluče o načinu i uvjetima prodaje imovine dužnika koja se nije uspjela prodati nakon tri pokušaja prodaje (NN, br. 133/12., čl. 158).

Prije dopune SZ iz 2006. bila je moguća prodaja imovine dužnika kao cjeline. To znači da su se kupnjom dužnika preuzimali i ugovori u radu, čime su se zadržavala radna mjesta. Ovaj oblik opstanka društva primjenjivao se čak češće od provođenja stečajnog plana (Sajter, 2008). Dopunom iz 2006. ta mogućnost je neopravdano ukinuta ocjenjujući se kompliciranom i neprovedivom. Novom dopunom SZ (čl. 163), vraća se odredba prema kojoj vjerovnici mogu odlučiti o prodaji imovine dužnika kao cjeline. To je opravdano ako se uzme u obzir činjenica da imovina dužnika kao cjelina gotovo uvijek ima veću vrijednost nego pojedini dijelovi njegove imovine te se često preuzimaju svi ili dio radnika. Odluka prodaje imovine dužnika kao cjeline može se donijeti ako je tako glasovala većina vjerovnika i ako zbroj potraživanja vjerovnika koji su tako glasovali dvostruko prelazi zbroj potraživanja vjerovnika koji su glasovali protiv prodaje (ne računajući različite vjerovnike). Ako odmah po sklapanju ugovora kupac ne uplati dogovorenu cijenu, mora je platiti u roku od 6 mjeseci i u tom slučaju mora ponuditi odgovarajuće osiguranje. U kupovnu cijenu uračunava se i vrijednost različitih prava kojima je opterećena imovina te se pritom uzima u obzir pretpostavljena cijena po kojoj bi se imovina na kojoj postoji različno pravo mogla unovčiti. Ugovorom o prodaji određuju se pretpostavke pod kojima kupac preuzima imovinu stečajnog dužnika zajedno s različnim pravima i drugim teretima na tu imovinu. U slučaju da se kao kupac javi stečajni vjerovnik, stečajni sudac može odobriti da u stečajnu masu ne uplati onaj dio kupovne cijene koja odgovara iznosu koji bi dobio kao stečajni vjerovnik u stečajnom postupku (SZ, NN br. 133/12., čl. 163.a - 163.f).

U SZ dodana je i odredba o alternativnom načinu rješavanja sporova kroz postupak mirenja. Time se želi potaknuti suprotstavljene strane, stečajnog vjerovnika koji je osporio potraživanje koje je priznao stečajni upravitelj i vjerovnika osporenog potraživanja, da uz suglasnost odbora vjerovnika predlože rješavanje spora u postupku mirenja (Zakon o mirenju, NN, br. 18/11.). Sudac će sporna potraživanja izdvojiti iz posebne tablice ispitanih potraživanja, ako do zaključenja ispitnog ročišta postoji suglasnost za rješavanje spora mirenjem. Poticanjem postupka mirenja između stranaka željelo se stvoriti uvjete za najefikasniji i najbrži način rješavanja njihovih sporova i istodobno osigurati očuvanje njihovih dobrih odnosa u budućnosti. Mirenje predstavlja alternativni način rješavanja sporova čime se postiže još jedan cilj, a to je rasterećenje sudskog aparata čija neučinkovitost i sporst rezultira nezadovoljstvom sukobljenih stranaka. U praksi zapadnih zemalja, najpogodnijim sporovima za mirenje pokazali su se upravo trgovački sporovi, a među njima posebno građevinski sporovi, sporovi vezani za intelektualno vlasništvo, menadžment, naknadu štete, i dr. (Šimac, 2004.).

4. Zapreke učinkovitom djelovanju stečajnog sustava

U RH su od 2012. na snazi dva alternativna stečajna postupka - predstečajna nagodba uređena novim ZFPPN i stečajni postupak uređen SZ-om. Prema ZFPPN nelikvidan ili insolventan dužnik se obvezuje na pokretanje postupka predstečajne nagodbe. U toku postupka predstečajne nagodbe, mjerama financijskog restrukturiranja nastoji se dužniku vratiti solventnost i omogućiti vjerovnicima što povoljnije uvjete namirenja potraživanja. Ukoliko vjerovnici ne prihvate plan financijskog restrukturiranja pa ne dođe do dogovora vjerovnika i dužnika, društvo odlazi u stečaj. Ako se uzme u obzir trenutna gospodarska situacija i dosadašnja iskustva prema kojima je mali broj poduzeća „preživio“ stečaj, realno je za očekivati da će i dalje većina poduzeća biti ugašena. Treba uzeti u obzir i probleme koji su se dosada javljali kao prepreke učinkovitom provođenju stečajnih postupaka. U nastavku će se obrazložiti neki od uočenih problema koje je prvi kategorizirao Sajter (2008.).

4.1. Neprovođenje zakona od strane ključnih aktera

Prema prethodnoj verziji SZ, za pokretanje stečajnog postupka, dužnici su prilikom pokretanja stečajnog postupka morali platiti najmanje 10.000 kn na ime predujma za pokriće troškova prethodnog postupka (SZ, čl. 41.). Problem je što ne raspolažu svi dužnici s navedenim iznosima jer se najčešće radi o insolventnim

poduzećima čiji su računi u blokadi. Čak i ako se neka sredstva uplate na račun dužnika, ta sredstva se moraju isplatiti vjerovnicima. Prema ZFPPN pri podnošenju prijedloga za predstečajnu nagodbu, dužnik je dužan predumjeti troškove postupka, što opet dovodi u pitanje provedbu Zakona. Iskustva tranzicijskih država glede restrukturiranja i oporavka poduzeća su skromna. Npr. u Češkoj se mali broj dužnika javlja za mogućnost restrukturiranja poduzeća (Knot, Vychodil, 2006.). Kao razlog se navodi da mali broj dužnika može ispuniti stroge zakonske uvjete i predložiti plan restrukturiranja koji je prihvatljiv za vjerovnike. Slično se može očekivati i u RH, realno je očekivati da će mali broj poduzeća uspješno završiti postupak predstečajne nagodbe i nastaviti s poslovanjem. Sama provedba Zakona je upitna budući da će dužnici često birati između prekršajnih kazni u slučaju nepokretanja postupka i troškova nastalih zbog pripreme opsežne dokumentacije potrebne za izradu plana financijskog restrukturiranja. Navedeno će značajno utjecati na odluku dužnika hoće li pokrenuti postupak predstečajne nagodbe (Brkanić, 2012.). Provedbu Zakona i djelovanje pravnog sustava nije moguće očekivati ako ključni akteri nastave „neprovoditi“ propisane aktivnosti i sankcije. Npr. iako je Državno odvjetništvo (DORH) bilo dužno pokrenuti stečajni postupak na prijedlog državnih i drugih tijela, dosadašnje iskustvo pokazalo je da nisu poduzimane nikakve radnje u većini slučajeva gdje je bila prisutna neprekidna blokada računa dužnika. Prema odredbama Zakona o platnom prometu (NN, br. 117/01.), banka koja vodi račun poduzeća čiji je račun blokiran neprekidno 60 dana, obvezna je o tome obavijestiti Poreznu upravu koja dalje DORH-u upućuje prijedlog o pokretanju stečajnog postupka. Iako su banke uredno prijavljivale dužnike čiji su računi u blokadi, DORH nije pokretao stečajne postupke (Šimundić, 2003.). Iako postoji eksplicitna odgovornost za nepravodobno pokretanje stečajnog postupka, kaznenopravna regulativa se u praksi, zbog nejasnih razloga, gotovo uopće ne provodi pa ne postoji nikakav strah od eventualnog kažnjavanja. To je imalo katastrofalne posljedice za gospodarstvo budući da su insolventna poduzeća nastavila poslovati i preuzimati obveze koje nisu bila u mogućnosti podmiriti. To je dovelo do širenja nelikvidnosti i insolventnosti na ostala poduzeća u sustavu. U praktičnoj primjeni Zakona pojavilo se i niz problema kao što su kratak rok zastarijevanja kaznenog djela, nadležnost suda i sama praktična primjena Zakona glede broja otvorenih stečajeva u odnosu na broj podnesenih kaznenih prijava, kao i broj donesenih pravomoćnih presuda. Majstorović (2007.)¹¹ je analizirajući sudsku praksu vezanu uz kazneno djelo nepokretanja stečajnog postupka na Županijskom sudu u Puli, u razdoblju 2000. - 2005., zaključio da se izrečene kazne nalaze na granici zakonskog minimuma i da kaznena politika pokazuje iznadprosječnu blagost. Ve-

¹¹ Od 32 pravomoćne odluke, osuđujućom presudom zaključeno je 27 predmeta od kojih je u 5 presuda izrečena uvjetna osuda u rasponu od 3 do 6 mjeseci i rokom kušnje od 1 do 2 godine. U 22 slučaja izrečena je novčana kazna u rasponu od 15 do 50 dnevnih dohodaka.

čina okrivljenih branila se tvrdnjom da nisu prijavili stečaj jer su se nadali da će uspjeti poboljšati poslovanje i sačuvati radna mjesta. To je i jedan od razloga zašto su onom malom broju okrivljenih izrečene minimalne zakonske kazne. Također, kratak rok zastarijevanja kaznenog djela ometa učinkovito djelovanje sudova čime se nameće potreba produljenja roka zastarijevanja.

4.2. Prekasno pokretanje stečajnih postupaka

Dosadašnje iskustvo s pokretanjem stečaja pokazalo je da se stečajevi pokreću prekasno te je tada stečajna imovina nedovoljna ili jedva dovoljna za minimalno namirenje vjerovnika. Jedan od ciljeva SZ iz 2012. je pravovremeno pokretanje predstečajne nagodbe. Prema mišljenju struke često su se dopune Zakona donosile bez prethodnih konzultacija stručnjaka. Pri izradi SZ-a 2006., unatoč strogom protivljenju Radne skupine zadužene za izradu Zakona, uvedena je odredba prema kojoj stečaj mora biti zaključen godinu i pol nakon održavanja izvještajnog ročišta (SZ, čl. 193). Prema Garašić (2007.) navedena odredba je izuzetno štetna za vjerovnike jer tjera stečajne upravitelje da zbog vremenskog pritiska i straha od razrješenja, unovče stečajnu masu i po nepovoljnijim cijenama, što ima za posljedicu manje namirenje vjerovnika. Rok od godinu i pol dana od održanog ročišta, teško je ispoštovati i u postupcima u kojima postoji nekoliko stotina vjerovnika, u onima u kojima se nalaze predmeti čija tržišna cijena varira u odnosu na godišnje doba, u kojima su imovinsko-pravni odnosi složeni i treba uložiti mnogo napora u otkrivanje skrivene imovine stečajnog dužnika, itd. Iako se svaki stečajni postupak razlikuje od slučaja do slučaja i niti jedan se ne može zaključiti u „razumnom roku“ roku (Vuković, Bodul, 2011.), ipak treba razumjeti da je uvođenjem navedene odredbe, namjera Zakonodavca bila skraćivanje vremena trajanja stečajnog postupka. Što je dulje razdoblje od otvaranja stečajnog postupka, to su troškovi postupka veći i manja je vrijednost imovine koja se može unovčiti.¹²

4.3. Nepovoljan položaj vjerovnika

Do 01.10.2012. stečajni postupak mogli su pokrenuti dužnik i vjerovnik. Razlozi dužnika u smislu nepokretanja stečaja su jasni, ali nameće se pitanje zašto

¹² Sajter (2008.) navodi da se stečajni postupak ne treba skraćivati administrativnom odlukom vlasti kao što je učinjeno odredbom SZ iz 2006, nego strukturnim i temeljitim izmjenama procedure.

vjerovnici nisu češće pokretali stečajni postupak. Problem leži u činjenici da su vjerovnici pri podnošenju prijedloga za otvaranje stečajnog postupka morali uplatiti pristojbu za vođenje stečajnog postupka u iznosu od 10.000 kn i najmanje 10.000 kn na ime predujma za pokriće troškova vođenja prethodnog postupka. Tomu još treba nadodati i razne druge troškove poput angažiranja odvjetnika i sl. Financiranje troškova sudskih pristojbi za vođenje prethodnog postupka, a da na osnovu toga nemaju nikakve privilegije, predstavlja glavni razlog zbog kojeg se vjerovnici teško odlučuju na pokretanje stečajnog postupka nad dužnikom. Ako se još tomu pridoda činjenica da u većini postupaka 90 posto svih vjerovnika čine dobavljači, ispred kojih prvenstvo u naplati dugova imaju država, radnici i razlučni vjerovnici, nije čudno da oni kao vjerovnici nižeg isplatnog reda nisu motivirani da prvi pokreću i financiraju stečaj dužnika. Prema ZFPPN, nad onim poduzećima koja ne postignu dogovor s vjerovnicima ili predaju nepotpunu dokumentaciju, FINA će po službenoj dužnosti podnijeti prijedlog za pokretanje stečajnog postupka, pri čemu je oslobođena plaćanja pristojbi i troškova stečajnog postupka. Problem bi mogao nastati u slučaju da dužnik ne pokrene postupak predstečajne nagodbe. Vjerovnici ne mogu umjesto dužnika pokrenuti postupak predstečajne nagodbe i u tom slučaju jedino im preostaje da pokrenu stečajni postupak nad dužnikom. To opet na teret vjerovnicima stavlja plaćanje spomenutih sudskih pristojbi i troškova vođenja prethodnog stečajnog postupka, što vodi do nepokretanja stečajnih postupaka. Ovakav razvoj situacije ponajprije ovisi o tomu hoće li nadležne institucije provoditi Zakonom propisane sankcije nad dužnicima koji nisu pokrenuli postupak predstečajne nagodbe.

4.4. Pasivnost (nezainteresiranost) vjerovnika

U okviru stečajnog postupka svaka od četiri kategorije vjerovnika (izlučni, razlučni, stečajni vjerovnici i vjerovnici stečajne mase) ima isti interes: zaštitu prava na namirenje svojih tražbina. U okviru tog interesa, svaka od ovih kategorija ima različit zakonom utvrđen način njegovog ostvarenja i položaj sa kojeg djeluje. Razlučni i izlučni vjerovnici mogu biti pasivni promatrači u stečajnom postupku jer njihov interes seže do predmeta na koje imaju razlučno ili izlučno pravo. Njih ne zanima stupanj namirenja ostalih vjerovnika iz „opće“ stečajne mase, niti troškovi i duljina trajanja postupka. Prema Vukoviću i Bodulu (2012.), premda je ponašanje ove dvije skupine vjerovnika razumljivo, ipak nije jasno pasivno ponašanje ostalih stečajnih vjerovnika na koje utječu troškovi i duljina trajanja stečajnog postupka. Iako zakonodavstvo nudi različita prava vjerovnicima, oni ih rijetko koriste. Ako postoji nezadovoljstvo s radom stečajnog upravitelja, na skupštinama vjerovnika, vjerovnici mogu predložiti imenovanje novog stečajnog upravitelja. Šimundić

(2003.) navodi da je to tipičan primjer pasivnosti vjerovnika u stečajnom postupku, gdje vjerovnici nisu zadovoljni stanjem i mogu promijeniti to stanje, ali ništa ne čine u tom pogledu. Obogaćivanje stečajne mase neće biti moguće dok stečajni vjerovnici ne usklade svoje djelovanje, te se počnu ponašati kao aktivni sudionici stečajnog postupka. Novi ZFPPN zahtijeva izrazitu suradnju dužnika i vjerovnika tijekom postupka predstečajne nagodbe, međutim njime nije definirana i propisana uloga vjerovničkog vijeća koje bi bilo sastavljeno od ključnih vjerovnika, a što bi presudno djelovalo na uspjeh sklapanja predstečajnih nagodbi. Također, odredbe ZFPPN koje se tiču glasanja vjerovnika su nepovoljna za društva koja imaju puno malih vjerovnika. S obzirom da izostanak glasanja vjerovnika znači neprihvatanje nagodbe, kod navedenih društava postoji veći rizik da neće doći do nagodbe jer neće skupiti dovoljan broj glasova za prihvaćanje plana restrukturiranja.

4.5. Stručnost i imenovanje stečajnih upravitelja

Stečajni upravitelj je najvažnije operativno tijelo stečajnog postupka i o njemu ovisi uspješnost provedbe svakog stečajnog postupka. Tijekom vremena, zakonodavac je sve više pažnje posvećivao definiranju tko može biti stečajni upravitelj, koje uvjete mora ispunjavati i određivanju kriterija za njihovo nagrađivanje. 1994. donesen je Zakon o prisilnoj nagodbi, stečaju i likvidaciji (NN, br. 54/94.), prema kojem je stečajni upravitelj mogla biti svaka „stručna“ osoba. Nedostatak pravila o obvezama i nagrađivanju stečajnih upravitelja, dovelo je do niza nepravilnosti u provođenju stečajnih postupaka. Tako su pojedini stečajni upravitelji čija je profesionalnost i stručnost bila upitna, vodili nepoštene i dugotrajne stečajne postupke u kojima je dužnik nastavljao s poslovanjem (Hrastinski, Jurčec, 2007). Tek je 2003. i izmjenama 2006., definirano tko može biti imenovan stečajnim upraviteljem.¹³ Idući problem koji se tiče stečajnih upravitelja odnosi se na način njihova odabira. Novelom zakona iz 2006. naglašeno je da pri imenovanju stečajnog upravitelja treba voditi računa o njegovoj stručnosti i poslovnom iskustvu potrebnom za vođenje stečajnog postupka. S doktrinarnog stajališta, to se čini opravdanim s obzirom da su pojedini stečajni upravitelji specijalizirani za različite djelatnosti. Ipak, ova odredba stečajnim sucima daje veliku diskrecijsku moć bez ikakve kontrole ili nadzora pri izboru stečajnih upravitelja (Dika, novela 20/2). Izmjenama SZ iz 2003., ukinuto je stečajno vijeće pa sve poslove stečajnog suda obavlja stečajni sudac. To ostavlja mogućnost za veću razinu korupcije s obzirom da stečajni sudac ima apso-

¹³ Za stečajnog upravitelja može biti imenovana samo fizička osoba koja ima visoku stručnu spremu, položen stručni ispit za stečajnog upravitelja i nalazi se na listi stečajnih upravitelja (SZ, čl. 20, st. 1, 2003).

lutnu moć u odabiru stečajnog upravitelja bez ikakvog sustava interne kontrole. Taj nedostatak je uočio i zakonodavac pa je izmjenama SZ iz 2006., dao mogućnost da isti stečajni sudac može istu osobu imenovati za stečajnog upravitelja u najviše tri stečajna postupka. Ipak, tek izmjenom SZ u prosincu 2012., navedena odredba dobila je deklarativni karakter, te je njome ograničen broj stečajnih predmeta koje može voditi isti stečajni upravitelj kod određenog suca. U stečajnim postupcima u kojima je imovina dužnika velike vrijednosti, struka predlaže formiranje stečajnog vijeća koje bi odlučivalo o svim bitnim aspektima stečajnog postupka. Pored navedenog, više stručnjaka predlaže uspostavljanje komore stečajnih upravitelja koja bi bila zadužena za edukaciju stečajnih upravitelja, zastupanje njihovih interesa i sankcioniranje u slučaju djelovanja protiv interesa vjerovnika i dužnika.

4.6. Nagrađivanje stečajnih upravitelja

Uredbom (NN, br. 189/03.) određuju se kriteriji i način obračuna i plaćanja nagrada stečajnim upraviteljima (SZ, NN, br. 189/03., čl. 29). Prije donošenja Uredbe, određivanje predujmova i njihova isplata bili su određeni kao izuzetak od pravila prema kojem se nagrada stečajnom upravitelju isplaćuje po dovršetku stečaja. U praksi trgovačkih sudova ovaj izuzetak pretvoren je u pravilo, što je bilo uzrokom niza negativnih posljedica u stečajnim postupcima, kao što su neprimjerenost trajanje postupka, previsoki troškovi stečajnog postupka i sl.,¹⁴ pogotovo kada nisu postojala korektivna pravila Uredbe o najvišim dopuštenim iznosima nagrada (Hrastinski Jurčec, 2007.). Uredbom su reducirana prava stečajnih upravitelja jer je ograničen iznos konačne nagrade na 300.000 kn (SZ, čl. 4. st. 2). Taj iznos može biti uvećan od 5% do 20% od konačne nagrade ako stečajni upravitelj svojim osobitim zalaganjem uspije unovčiti imovinu prije isteka rokova (SZ, čl. 27). To je izazvalo brojna negodovanja stečajnih upravitelja jer su Uredbom, koja je niži pravni akt, bitno reducirana prava stečajnih upravitelja. Vuković (2010.) opisuje pravnu zbrku koja je nastala važenjem Zakona koji stečajnom upravitelju omogućuje neograničeni iznos nagrade, uzimajući u obzir kriterije kao što su obujam posla, rad stečajnog upravitelja, vrijednost stečajne mase i ukupno unovčenu stečajnu masu, dok Uredba ograničava nagradu za rad na iznos od 300.000 kn. Uz to, Zakon je stečajnom upravitelju dopuštao mogućnost mjesečnog predujma nagrade za rad koji se uračunava u konačan iznos nagrade, dok Uredba isto navodi kao izuzetak. Nakon donošenja Uredbe kojom su određeni objektivni kriteriji za utvrđivanje i odobravanje nagrada za rad stečajnih upravitelja, Zakonom o izmjenama i dopunama SZ iz 2006. (NN, br. 82/06.), potpuno je ukinuta odredba o odobravanju

¹⁴ Za drukčije mišljenje detaljnije pogledati u Vuković (2010.).

i isplati predujmova. Pritom je kao razlog naveden nepotrebnii pritisak stečajnih upravitelja na stečajne suce za odobravanje predujmova nagrade. Iako je odredba u početku kritizirana zbog neusklađenosti s odredbama SZ iz 2003., ipak njena je uloga značajna s aspekta uvođenja osnovnog kriterija za određivanje nagrada za stečajne upravitelje. Konačnu nagradu određuje stečajni sudac primjenom tablice ukupne vrijednosti i postotka unovčene stečajne mase. Već je dugo u pripremi prijedlog Uredbe o utvrđivanju kriterija i načina obračuna i plaćanja nagrade za rad stečajnih upravitelja, kojim bi se za razliku od prethodno spomenute Uredbe, stečajnom upravitelju obračunavala nagradu u odnosu na ukupnu vrijednost stečajne mase. Prema novom prijedlogu Uredba ne bi sadržavala gornju granicu nagrade koju je moguće odobriti stečajnom upravitelju. Prema Prijedlogu Uredbe za vrijednosti stečajne mase u iznosu od 1.000 do 3.000.000 kn utvrđeni su postotci za određivanje stečajne mase (2 do 20%), dok se za unovčenu stečajnu masu veću od 3.000.000 kn na svakih daljnjih 1.000.000 kn obračunava nagrada u visini od 1% (Hrastinski, Jurčec, 2007.). Poredbena iskustva ukazuju da sustavi kompenzacije i nagrade mogu biti prepušteni dogovoru vjerovnika i stečajnog upravitelja; propisani skalom uvažavajući neke dodatne kriterije poput vremena ili kompleksnosti predmeta te zasnovani na obračunu provedenog vremena na slučaju - prema satnici (Radulović, 2009. i 2012.). Kao i u Zakonu o izmjenama i dopunama SZ iz 1999. (NN, br. 29/99.), koristi se menadžerski pristup u određivanju nagrade za rad stečajnog upravitelja, s obzirom da se nagrada obračunava u odnosu na ukupnu vrijednost unovčene stečajne mase. Pored nagrade utvrđene po osnovu vrijednosti stečajne mase (osnovni kriterij, čl. 5. st. 2. Prijedloga), nagrada bi sadržavala i stimulaciju utvrđenu s obzirom na stupanj namirenja vjerovnika i složenost postupka (stimulativni kriterij čl. 5. st. 3. Prijedloga) (Hrastinski, Jurčec, 2007., Vuković, 2010.). Ako nova Uredba stupi na snagu, može se očekivati porast troškova stečajnog postupka, što ne ide u korist vjerovnika.

4.7. Problem kupnje „posrnulih“ poduzeća

Novom dopunom SZ (NN, br. 133/12, čl. 163), ponovo se uvodi mogućnost prodaje imovine dužnika kao cjeline. Prodaja dužnika kao cjeline, ukoliko se ne radi o špekulativnoj prodaji, može rezultirati zadržavanjem radnih mjesta i nastavkom poslovanja. Ipak, istraživanja pokazuju da makroekonomska nestabilnost povećava vjerojatnost nastupa neuspjeha poduzeća, ali također smanjuje aktivnosti povezane s preuzimanjima poduzeća (Bhattacharjee et al., 2002.). Veća pojava stečaja povezana je s nastupom recesije, a istodobno se bilježi smanjena aktivnost povezana s preuzimanjima poduzeća, što bi mogao biti glavni uzrok slabe provedbe ove odredbe. To se može lako objasniti činjenicom da je preuzimanje poduzeća

zapravo jedan oblik investicije, a poznato je da investicije opadaju u vrijeme nepovoljnih prilika u okruženju. Pulvin (1998.) je zaključio da ako je gospodarska grana u uzletu, velika je vjerojatnost da se poduzeća u stečaju neće prodavati ispod svoje vrijednosti. Međutim, ako je gospodarska grana u krizi, pri nužnoj prodaji poduzeća u stečaju može se očekivati znatno smanjenje prodajne cijene poduzeća. S obzirom da smanjenje cijene poduzeća može biti mnogo veće od trenutne poslovne djelatnosti, to može dovesti do likvidacije poduzeća, iako bi daljnje poslovanje bilo korisnije za vjerovnike. Ovaj problem je posebno izražen u tranzicijskim državama u kojima ne postoji ni približno dovoljno platno sposobnih kupaca za sva posrnula poduzeća. Prema Schönfelderu (2002.), iako neprivlačno s domaćeg staništa, djelomično rješenje se nalazi u dopuštanju stranim ponuđačima da se jave na natječaje za kupnju poduzeća. No, stranci će ipak dolaziti s velikom rezervom ako u državi vladaju nepovoljni gospodarski i politički uvjeti i nestabilan pravni poredak. Sve to povećava ulagački rizik i u takvim uvjetima domaći ulagači imaju znatnu prednost jer im je postojeće stanje mnogo jasnije. Kako Hrvatsku zaobilaze strana ulaganja, te su sve gospodarske grane u krizi, nije realno očekivati da će za poduzeća u stečaju postojati natjecanje među ponuđačima. To će za posljedicu imati niže ponuđene cijene od početne ili stvarne vrijednosti poduzeća. U tom slučaju, likvidacijska vrijednost poduzeća će biti viša od vrijednosti djelatnog poduzeća, što će u konačnosti dovesti do njihove likvidacije.

5. Očekivani rezultati i nedostaci zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi

Iako su izmjene i dopune SZ znatno unaprijedile stečajni postupak, dugogodišnja praksa ukazala je na postojanje problema u primjeni pojedinih odredbi. Dio ovih problema nije moguće otkloniti bez izmjena propisa koji reguliraju pitanje stečajnog postupka, niti isključivo boljom primjenom važećeg SZ-a. Osim toga, u uvjetima financijske krize dodatno je važno omogućiti tržištu učinkovite pravne mehanizme za rješavanje posljedično nastalih problema u poslovanju. U tom smislu ZFPPN¹⁵ stvara dodatne poticaje, prije svega zaduženim gospodarskim subjektima, ali i vjerovnicima da pravodobno pokrenu postupak, kako bi redefinirali

¹⁵ Uz ZFPPN od značaja za ubrzanje i proces restrukturiranja, bilo je i noveliranje niza zakona, npr. Zakona o trgovačkim društvima (NN, br. 111/93., 34/99., 121/99., 52/00., 118/03., 107/07., 146/08., 137/09., 152/11., 111/12. i 68/13.), Zakona o preuzimanju dioničkih društava (NN, br. 109/07., 36/09., 108/12., 99/13. i 148/13.), Zakona o kreditnim institucijama (NN, br. 159/13.), Ovršnog zakona (NN, br. 112/12. i 25/13.), Zakona o sudovima (NN, br. 28/13.) te Zakona o parničnom postupku (NN, br. 53/91., 91/92., 58/93., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 02/07., 84/08., 123/08., 57/11., 148/11. i 25/13.).

svoje odnose i kada je to moguće, očuvali poslovne aktivnosti. U slučaju da to ne uspiju, pokreće se stečajni postupak u kojemu će se subjekt likvidirati, a koji će za njih, po službenoj dužnosti pokrenuti FINA (Čuveljak, 2012., i Đurinovac, 2012.).

Analiza strukture poslovanja subjekata ukazuje da je postotak trgovačkih društava u blokadi poražavajući (Ministarstvo financija, 2014. i FINA, 2014.). Zakonsko definiranje mogućnosti stečajnog plana, kao alternative koja je postojala do donošenja ZFPPN, ne znači da je on uvijek bio moguć, niti se njemu kao zakonskoj mogućnosti uvijek moralo pribjeći, čak niti da se stečajni plan uvijek i neizostavno morao pokušati (Eraković, 1997.). Svršishodnost provođenja stečajnog plana, ispituje se realnim i ekonomski odredivim kriterijima koji će se razlikovati od slučaja do slučaja, ovisno o održivosti poslovnog modela stečajnog dužnika. Uvažavajući činjenicu da se na neznatnom broju insolventnih pravnih osoba pravovremeno otvara stečajni postupak, a ostalima se tolerira poslovanje u dubokoj insolventnosti (Sajter, 2010.), zaključujemo da u hrvatskoj stečajnoj „kulturi“ nije u potpunosti prihvaćena mogućnost stečajnog plana. Stoga se postavlja pitanje tko su subjekti primjene ZFPPN koji ima za cilj nastavak poslovanja dužnika. Tvrdnja kako je novi Zakon nepotreban i kako će unijeti dodatni pravni nered može se argumentirati i s drugom činjenicom. Mogućnosti koje je pružao SZ ukazuju da je područje predstečajnog postupka puno jednostavnije riješeno u SZ u dijelu kojim se uređuje prethodni postupak. Tako u slučaju da dužnik otkloni stečajne razloge tijekom trajanja prethodnog postupka sud može obustaviti stečaj (Brkanić, 2012.).

Uvažavajući činjenicu opravdanosti donošenja ZFPPN, analizirati će se neke, po mišljenju autora i pravne doktrine, nedorečene odredbe. Pravno pravilo prema kojem je rok plaćanja 30 dana od primitka računa ili preuzimanja isporuke, ako nije drugačije ugovoreno, donedavno je bilo uređeno odredbom čl. 174. ZOO-a, ali nije bilo popraćeno sankcijama (osim zateznih kamata i pravom na pokretanje prisilne naplate). Zato je donesen Zakon o rokovima ispunjenja novčanih obveza (NN, br. 125/11. – dalje u tekstu: ZORINO) kojim je uvedeno novčano sankcioniranje neplaćanja (do 1.000.000 kn). Kako se niti takvo rješenje nije primjenjivalo pokušalo se donošenjem ZFPPN osigurati učinkovitije funkcioniranje financijskog sustava i konačno rješenje problema nelikvidnosti i to uvođenjem rokova u kojima poduzetnici i osobe javnog prava trebaju ispunjavati svoje novčane obveze. Kako je odgovor na pitanje tko je nadležan za provedbu zakona, odnosno kako je prekršajna odgovornost subjekata obvezno-pravnog odnosa uređena na identičan način kao kod ZORINO-a, uspješnost takvog uređenja je upitna (Pavičić, 2012.).

Postupci i dokumentacija koja se treba pribaviti da bi se pokrenula predstečajna nagodba često je golema i zahtjevna. Neki od dokumenata biti će elaborati od stotinu i više stranica (npr. stečajni plan tvrtke Pevec d.o.o. imao je više od 5.000 stranica) što zahtijeva suradnju većeg broja pravника i ekonomista, posebice revizora. Tu se postavlja i prvo praktično pitanje, a to su troškovi revizije. Revizor

ima pravo na nagradu za rad i naknadu troškova (čl. 47., st. 7. ZFPPN). S obzirom da zakon ne određuje visinu nagrade, postavlja se pitanje kako će dužnik namiriti revizoru naknadu? ZFPPN određuje što se smatra troškovima predstečajne nagodbe (čl. 86.), a među njima nisu navedeni troškovi revizora, pa je jasno da ti troškovi ne mogu dobiti prioritetno pravo namirenja. To je svakako veliki propust budući da je posao revizora u predstečajnoj nagodbi značajan osobito kad je riječ o razumnoj procjeni hoće li provedba plana restrukturiranja s vjerojatnošću većom od 50% omogućiti likvidnost i solventnost dužnika. Na taj način nagodbeno vijeće otklanja svoju odgovornost pred dužnikom, vjerovnicima i Zakonom, odnosno ovisno o toj procjeni revizora ima ili nema nagodbe (Šimunec, 2012. i Guzić, 2012.).

Zbog nove uloge FINA-e doći će do problema s obzirom da se u postupku predstečajne nagodbe odgovarajuće primjenjuju odredbe Zakona o općem upravnom postupku (ZFPPN, čl. 31.). Protiv rješenja se može izjaviti žalba koja se podnosi prvostupanjskom tijelu koje je donijelo rješenje, dakle FINA-i, a o njoj odlučuje Ministarstvo financija (MFIN). Podredna primjena Zakona o općem upravnom postupku (NN, br. 47/09. – dalje u tekstu: ZOUP) znači da će se protiv odluke po žalbi MFIN moći pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom (ZOUP, čl. 12., st. 2.). Doktrina stoga opravdano postavlja pitanje što ako osoba kojoj je osporena tražbina uspije u upravnom sporu, a u međuvremenu bude prihvaćena predstečajna nagodba, a vjerovnik je isticao protivljenje toj nagodbi, no kao vjerovnik osporene tražbine nije sudjelovao u glasovanju jer na to nije pristao dužnik i nazočni vjerovnici s pravom glasa (*arg.* čl. 62., st. 7.)?

U cijelom tekstu ZFPPN-a ni jednom se riječju ne spominje mogućnost da su trgovački sudovi ovlaštene donijeti rješenje kojim se odbija prijedlog za sklapanje predstečajne nagodbe. Sudska zaštita, ali bez bitnog učinka na odluke u predstečajnoj nagodbi postoji jedino u slučaju upravnog spora pred upravnim sudom koji se može pokrenuti protiv rješenja o utvrđivanju tražbina vjerovnika odnosno rješenja o prihvaćanju plana financijskog restrukturiranja. Provedbom predstečajne nagodbe sudovi (trgovački i upravni) su isključeni iz postupka, čime su, prije svih oštećeni vjerovnici u legitimnim očekivanjima da će im nezavisni i nepristrani sud pružiti zaštitu legitimnih očekivanja. Na taj način se uloga Suda pretvara u puko izdavanje potvrde o činjenicama utvrđenim u postupku pred FINA-om, a koje se temelje na utvrđenju samog dužnika. Uskraćujući sudovima mogućnost da interpretiraju zakone, što je sama bit sudačke funkcije u demokratskom društvu, krši se i pravo na pravično suđenje odnosno pravo na pristup sudu. To je suprotno ustavnom načelu trodiobe vlasti i utječe na sudske postupke koji su u tijeku. Kako određuje čl. 29., st. 1. Ustava RH (NN, br. 56/90., 135/97., 8/98., 113/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10. i 85/10.) te čl. 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (NN-MU, br. 18/97., 6/99., 14/02., 13/03., 9/05., 1/06. i 2/10.) „...radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi .. svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i

u razumnom roku ispita njegov slučaj“. Iako Trgovački sudovi temeljem odredbi ZFPPN-a “nisu ovlaštene ocjenjivati” je li u postupku priznavanja tražbina došlo do povreda zakonitosti, isti su temeljem odredbi čl. 321. st. 1. Zakona o parničnom postupku (NN, br. 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 84/08., 123/08., 57/11., 148/11. i 25/13.) – dalje: ZPP), „stranke mogu tijekom cijelog postupka pred parničnim sudom do njegovog pravomoćnog okončanja zaključiti nagodbu o predmetu spora“, u svezi odredbe čl. 321. st. 4. ZPP-a, „pred sudom ne može zaključiti nagodba u pogledu zahtjeva kojima stranke ne mogu raspolagati (ZPP, čl. 3. st. 3 ZPP-a)“, te odredbe čl. 3. st. 2. ZPP-a, „sud neće uvažiti raspolaganja stranaka koja su u suprotnosti s prisilnim propisima i propisima javnog morala“, ovlaštene odbiti prijedlog za sklapanje predstečajne nagodbe (Zahtjev podredno Prijedlog za ocjenu ustavnosti, 2013.). Realno je za očekivati da će postupak predstečajne nagodbe mnogi dužnici iskoristiti kao jeftiniji odlazak u stečaj jer u slučaju neuspješnog okončanja postupka FINA podnosi prijedlog za pokretanje stečajnog postupka, pri čemu je oslobođena plaćanja pristojbi i troškova vezanih za pokretanje stečajnog postupka. Kao rezultat primjene ZFPPN-a moglo bi biti pokrenuto oko 4.000 stečajnih postupaka pred Trgovačkim sudovima povodom prijedloga FINA-e, za što je potrebno više milijuna samo za troškove objave oglasa, na teret vjerovnika ili državnog proračuna, a još desetke milijuna za stečajne upravitelje čija se nagrada i troškovi isplaćuju iz sredstava Fonda, u kojem trenutno nema sredstava.

Analizirajući položaj razlučnih vjerovnika, ZFPPN u većem djelu prepisuje pravila iz SZ-a o njihovom privilegiranom položaju, tako da se primjenom instituta predstečajne nagodbe njihov položaj ne mijenja u odnosu na SZ. Iznimka je položaj razlučnog vjerovnika koji se odrekne prava na odvojeno namirenje. Ne postoji ekonomska niti juristička logika u odricanju od takvog prava, posebice kada su kreditne institucije, kao najčešći i najveći razlučni vjerovnici, upravo realizacijom svog prava na prodaju imovine u stečajnom postupku onemogućavali nastavke poslovanja kada je predmetna imovina bila nužna za nastavak poslovanja. Najnovijim zahvatima zakonodavac je htio u postupku predstečajne nagodbe uključiti i različne vjerovnike koji su uobičajeno pasivni promatrači u stečajnom postupku jer imaju tražbinu osiguranu hipotekom, a stečajni postupak ih nije puno brinuo. ZFPPN je ovo pokušao razriješiti kroz mogućnost pretvaranja potraživanja kreditnih institucija u temeljni kapital dužnika u postupku predstečajne nagodbe (čl. 61.). Ostaje za vidjeti kako će praksa na to reagirati budući da Hrvatska narodna banka (HNB) daje prethodnu suglasnost za pretvaranje tražbina kreditne institucije u temeljni kapital dužnika u postupku predstečajne nagodbe. Iako kreditne institucije imaju sve zakonske instrumente za naplatu potraživanja, želja je zakonodavca zainteresirati ih za oporavak gospodarstva sudjelovanjem u predstečajnim nagodbama. Da sve ne bi ostalo na želji, iz računovodstveno pravne perspektive, kreditnim institucijama nije u interesu realizirati svoja različna prava i nelikvidnim dužnicima uzeti imovinu jer na taj način imobiliziraju svoju bilancu stvarajući oportunitetni

trošak neaktivne imovine. Budući da nema strogih pravila o ponašanju razlučnih vjerovnika u stečajno-pravnoj proceduri poslovne će banke, kao najčešći založni vjerovnici, samostalno odlučiti o svojim pravima. Upravo stoga bitno je razraditi kriterije u postupanju kako bi se izbjegle moguće manipulacije i improvizacije.

Kada se promatra predstečajna nagodba dužnika, nezaobilazna tema su i porezne obveze budući da se i Porezna uprava javlja kao vjerovnik u predstečajnim postupcima. Kada je porezni dug u pitanju, otvaraju se brojna pitanja računovodstvenog praćenja predstečajnih nagodbi na koje za sada nema jasnih odgovora (Guzić, 2014.). Također, ozbiljan problem za gospodarstvo predstavlja tretman poreza na dodanu vrijednost (PDV) kod vjerovnika koji sudjeluju u postupku predstečajne nagodbe. Prilikom sklapanja nagodbe, država dužniku daje mogućnost otpisa dijela obveza za PDV. Međutim, vjerovnici koji su otpisali svoje obveze snose cjelokupni teret plaćanja PDV-a, iako većim dijelom nisu naplatili dobro ili uslugu isporučenu dužniku. Time država prisvaja dio poreza koji joj ne pripada.

Uloga nagodbenog vijeća pri FINA-i u postupku predstečajne nagodbe je formalno-pravne naravi budući da ono ne odlučuje hoće li nagodba biti sklopljena, niti odlučuje o međusobnim pravima i obvezama stranaka u postupku. Uloga vijeća je da vodi postupak, da pazi da se postupak odvija u zakonskim okvirima i da usmjerava stranke da dođu do sporazuma kojim će urediti međusobna prava i obveze. Ako dođe do sporazuma nagodba se ne sklapa pred vijećem, već pred nadležnim trgovačkim sudom prema sjedištu dužnika. Na ovaj je način, barem po riječima predlagača zakona i dijela pravne teorije, izbjegnuta uloga vijeća kao tijela koje odlučuje o međusobnim pravima i obvezama dužnika i vjerovnika. Njegova uloga postaje više uloga arbitra, odnosno miritelja među strankama. Ipak, autori ne mogu zaobići činjenicu da je RH, kao stranka u postupku predstečajne nagodbe u pravilu najveći vjerovnik, pa se opravdano može postaviti pitanje objektivnosti i nepristranosti osoba koje su članovi nagodbenog vijeća. Članove nagodbenog vijeća imenuje jedna od stranaka u postupku i to, nerijetko, vjerovnik s najvećim pravima na imovini predstečajnog dužnika. Shodno navedenom u primjeni ZFPPN mogu se pojaviti državne potpore u slučajevima kada je kao vjerovnik uključena država, jedinice lokalne i područne samouprave i društva u većinskom državnom vlasništvu. Ovdje postoji opasnost da nagodbeno vijeće ocijeni da nije riječ o državnoj potpori, a kasnije se utvrdi suprotno. Takva se sredstva dodijeljena od strane države smatraju nezakonitom državnom potporom i na temelju Zakona o državnim potporama (NN, br. 72/13. i 141/13.) Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) nalaže povrat državne potpore uvećane za referentnu stopu plus 100 baznih bodova. Svaka potpora dodijeljena bez odobrenja AZTN smatra se nezakonitom državnom potporom (Janež, 2012.). Navedeno ukazuje da se učinkovitost postupka ne može mjeriti po broju pokrenutih postupaka. Čak i održivost poslovanja putem stečajnog plana ili predstečajnih nagodbi ne može biti valjana mjera, budući da može pokazivati samo rezultate državne subvencije, nerijetko i

nezakonite. Ovo ukazuje i na drugi problem, realnost predviđenih mjera i održivost poslovanja dužnika nakon usvajanja nagodbe. Naime, rezultate predstečajnih nagodbi predstavljene na mrežnim stranicama FINE¹⁶ i Ministarstva financija¹⁷ treba uzeti sa zadržkom, budući da se najveći broj planova tek počeo provoditi te će se potencijalni problemi u pogledu ispunjavanja nagodbom predviđenih obveza javiti tek kasnije. Ovo ističemo kao bitno jer anegdotski dokazi ukazuju da se sve veći broj subjekata našao u blokadi odmah nakon što je okončana predstečajna nagodba i sada se nalaze pred stečajnom likvidacijom. Razlog tomu je činjenica da se za većinu poslovnih subjekata, čiji je plan restrukturiranja odobrilo Ministarstvo financija, kao nepremostiv korak nakon uspješno odrađene predstečajne nagodbe pokazala već prva uplata za prioritetne tražbine. U postupku predstečajne nagodbe odmah nakon prihvaćanja plana dolaze na naplatu prioritetne tražbine među kojima su, primjerice, plaće radnika. Radnici u većini slučajeva odmah nakon predstečajne nagodbe blokiraju račun (vlastite) tvrtke jer im nisu u zakonskom roku isplaćene zaostale plaće.

6. Zaključna razmatranja

Sa sve većom globalizacijom i primjenom anglosaksonskog ekonomskog modela razvoja, sve veći broj zemalja vjeruje da će primjena fleksibilnog stečajnog modela pomoći stvaranju učinkovitog tržišnog modela. Model reorganizacije putem glave 11. Stečajnog zakonika SAD-a, zahvaljujući pozitivnim rezultatima, danas predstavlja sastavni dio gotovo svih, i ne samo europskih (Burton, 2000.) stečajnih zakonodavstava (Warren, Lawrence Westbrook, 2009.). Iako nije moguće kopirati stečajni model, moguće je imitirati i stimulirati neke osnovne tržišne pretpostavke koje bi omogućile ponavljanje uspjeha takvog modela, iako cjelokupna struktura uzora neće biti nikad dostignuta u drugačijim tržišnim uvjetima (Berkowitz, Pistor, Richard, 2003.).

Govoreći o hrvatskom stečajnom pravu MMF smatra kako su njegove karakteristike takve da je sada u velikoj mjeri u skladu s modernim svjetskim rješenjima iako se na SZ i ZFPPN mogu čuti primjedbe, kako one proceduralne tako i materijalne prirode (RH, 2014). Primjena novog zakonodavstva tj. uspostava predviđene pravne regulative i institucionalnog okvira ne garantira da će nužno primjena tih

¹⁶ FINA, Pregled zbirnih podataka iz sustava predstečajnih nagodbi za razdoblje od 1.10.2012. do 25.4.2014. (dostupno na: <http://www.fina.hr/Default.aspx?art=10679>)

¹⁷ Ministarstvo financija, Učinci predstečajnih nagodbi, od veljača 2014. (dostupno na: http://liderpress.hr/static/media/attached_files/attachedfileitem/Boris_Lalovac_Ucinci_predstecajnih_nagodbi/Lalovac.pdf)

propisa biti učinkovita i u krajnjoj liniji imati pozitivne posljedice na ekonomiju. Činjenicu da nije svaki model stečajnog zakona podjednako dobar u svim društveno-ekonomskim uvjetima pokazuju i rezultati do kojih se došlo u radu.

Doktrinarna razmatranja, kao i rezultati stečajnih postupaka i postotak naplate potraživanja ukazuju da stečajni postupci nisu ispunili svoje ciljeve. Posljedice okončanih stečajnih postupaka nisu u funkciji zadanih ciljeva, namjera i opredjeljenja zakonodavca, kako onih naznačenih u zadnjim izmjenama SZ-a tako i onih zacrtanih za cilj predstečajnih nagodbi. Više od polovice stečajnih postupaka se zaključi zbog nedostatne stečajne mase, tj. bez podjele sredstava vjerovnicima. Vjerovnici u stečajnim postupcima nisu naplatili najveći dio svojih potraživanja. Najčešći i najveći vjerovnici u stečajnim postupcima su institucije države, koje paradoksalno imaju najmanji stupanj naplate. Problem je što ovakvi rezultati stečajnih postupaka imaju značajne posljedice na proračun koji je ostao uskraćen za stotine milijuna kuna. Stečajni postupci se ne pokreću u zakonom predviđenim rokovima ili se uopće ne pokreću. Nepravovremeno pokretanje stečajnih postupaka u vezi je s nezainteresiranošću vjerovnika i dužnika, nepredumljenim troškovima prethodnog postupka i neuređenoj dokumentaciji za podnošenje prijedloga za pokretanje stečajnog i predstečajnog postupka. Vrijeme trajanja postupka duže je od predviđenih rokova i uvjetovano je pravovremenošću pokretanja, načinom zaključenja i kompliciranošću postupka. Najduže su trajali stečajni postupci zaključeni diobom stečajne mase ili stečajnim planom. Neriješeni imovinsko pravni odnosi, neuspješne prodaje imovine, proceduralno manipuliranje žalbenim mogućnostima i prateći parnični postupci bili su među glavnim uzrocima duljine postupaka.

Duljina platežne nesposobnosti i prekoračenja rokova koji su s tim u vezi, također nisu u funkciji ispunjenja definiranih ciljeva. Nepravovremenim pokretanjem stečajnog postupka propušta se prilika da se sačuva aktiva poduzeća, što je preduvjet većeg stupnja namirenja vjerovnika. Troškovi stečajnog postupka značajno variraju i u strukturi su se kretali i do 90% prihoda. Visoko učešće troškova u ukupno ostvarenim приходima u stečaju u vezi je s trajanjem postupka, visinama naknada i brojem osoba angažiranih u stečajnom postupku te brojem pratećih parničnih postupaka. Kako nije vršena analiza postojećih resursa i kapaciteta nadležnih sudova (Domac i Bejaković, 2002.), a koji bi trebali biti u vezi s učinkovitošću postupka i sudskih troškova, smatra se da aktivnosti nadležnih institucija nisu adekvatno usmjerene na ostvarenje zadanih ciljeva i na otklanjanje uzroka opisanih efekata. Aktivnosti su uglavnom usmjerene na ublažavanje negativnih, nerijetko socijalnih, posljedica stečaja. Dostupni statistički podatci o stečaju prikazuju obično samo pola istine - otkrivaju broj i vrstu postupaka, ali ne govore o neuspjehu pregovora o spašavanju, utjecaju na treće osobe, pojedine zajednice ili dugoročnoj uspješnosti reorganizacijskih planova.

Bez obzira na nedostatke, statistički podaci su važan instrument procjene opsega primjene SZ-a jer daju važnu makro-ekonomsku statistiku i mogu biti vri-

jedan pokazatelj ekonomskih trendova. Upravo stoga nije jasno zašto je izabran model kao što je predstečajna nagodba. Sam institut stečajnog plana je mogućnost koja se rijetko primjenjivala, a kada se primjenjivala izazvala je nedoumice i probleme u primjeni zbog složene strukture postupka od pripremne do provedbene osnove. Iako je očekivano da će takvih nedoumica vremenom i korekcijom zakona biti sve manje, upitno je hoće li se takve nedoumice moći riješiti institutom predstečajne nagodbe. Primjena i uspješnost svih neformalnih pregovora i reorganizacija najviše ovise od toga na koji način je SZ uredio postupak stečajnog plana u formalnom smislu, kakve su prepreke i poticaji za njegovo provođenje, dostupnost i jednostavnost postupka te šanse za uspjeh. Stoga jedan u krajnjem ishodu nedovršeni pristup, koji teži objedinjavanju pojedinačnih, dobro riješenih instituta iz različitih pravnih sustava, u jednom novom zakonu kao što je ZFPPN, umjesto da rješava stvari, zapravo stvara probleme koji su se trebali izbjeći. S druge strane, kada bi zakon i bio nomotehnički zadovoljavajući, smatra se da su pripreme za primjenu adekvatnog stečajnog zakonodavstva relativno kasno donesene. Razlog tome je okruženje relevantno za primjenu SZ-a, a to je ovršni postupak i njegovo unapređenje, djelotvornost i učinkovitost pravosuđa. Stečaj predstavlja, između ostalog, mehanizam zaštite dužnika, a u uvjetima u kojima je dužnik i te kako dobro zaštićen lošim rješenjima, primjerice, ovršnog postupka,¹⁸ on nema poticaj tražiti stečajnu zaštitu. Postavlja se pitanje hoće li tijela moći apsorbirati tako velik broj predmeta budući da su zapostavljeni poslovi na reformi poslovnog okruženja, prije svega institucionalnog, pa će biti potrebno niz godina da bi se ostvarilo poticajno ekonomsko okruženje. Negativnoj slici pridonose i česte promjene ZFPPN, kao i polemike između dužnosnika pravosudne i izvršne vlasti koje su jasan indikator relativnog neuspjeha reformi stečajnog zakonodavstva, nedostatka jasnih strateških opredjeljenja pa i postojanja nedovoljno čvrstog reformskog opredjeljenja.

Iako SZ i ZFPPN predstavljaju ozbiljan pomak u ovoj etapi hrvatskog gospodarstva, naročito kao *conditio sine qua non* temeljitog i potrebitog restrukturiranja postojećeg realnog sektora, smatra se da je pristup problemu reforme stečajnog zakonodavstva jednostran i bez sveobuhvatne slike o stanju, uzrocima i posljedicama koje iz takve reforme mogu proizaći. Poredbeno-pravna uređenja ukazuju da postoje različite mogućnosti u situaciji kada se jedno trgovačko društvo nađe u financijskoj krizi i kada mu prijeti stečaj. Jedna i po mišljenju autora najzanimljivija je mogućnost koja regulira unaprijed pripremljen plan reorganizacije. Ovaj model, poput tzv. „*prepackaged*“ i „*prenegotiated*“ stečajnih postupak u SAD-u, omogućava redefiniranje dužničko-vjerovničkih odnosa i izlazak iz stečaja u kratkom vremenskom razdoblju. To predstavlja kompromis stečajnog plana i predstečajne nagodbe jer podrazumijeva da poslovni subjekti unaprijed usugla-

¹⁸ Što je potvrdila i Vlada, a zbog čega je i donesen Prijedlog novog Ovršnog zakona, Ministarstvo pravosuđa, lipanj 2010., str. 3, Glava II., Ocjena stanja i osnovna pitanja koja se trebaju urediti zakonom te posljedice koje će nastati donošenjem zakona.

se plan reorganizacije, pa tek onda podnesu sudu prijedlog za pokretanje stečaja, dobivajući time na vremenu te pritom smanjujući troškove. Ovaj vid neformalne reorganizacije najprije se počeo koristiti u SAD-u, ali se kasnije proširio te je uveden u npr. njemački stečajni zakon, srpski Zakon o stečaju, a rasprava se vodi i o uvođenju u Zakon o stečaju BiH i Zakon o stečaju Republike Srpske. U Češkoj je reformom Zakona iz 2009. uveden institut „*prepack-a*“, koji kombinira najbolje karakteristike dva modela restrukturiranja. Slovačka, pored formalnog stečajnog postupka koji završava likvidacijom ima i neformalni izvansudski postupak reorganizacije koji podrazumijeva dogovor između vjerovnika i dužnika. Novom reformom SZ u Poljskoj, postupak restrukturiranja (*postepowanie naprawcze*) je dodatno pojednostavljen na način da se postupak provodi izvan suda (uz kontrole suda). U Sloveniji je plan financijske reorganizacije dio prisilne nagodbe (*postopek prisilne poravnave*), koji se može provesti isključivo prije tj. izvan stečaja. U slučaju da ne dođe do nagodbe, uslijedit će „klasični“ stečajni postupak bez daljnje mogućnosti restrukturiranja. Navedeni modeli stečajnih zakona, koji se baziraju na homogenom, u praksi ispitanom osnovnom sustavu, ipak su nužno i zakoni s kojima se u drugim pravnim sustavima ima iskustva. Takva iskustva su nužna da bi se u zemljama u reformi i pod izrazitim vremenskim i političkim pritiskom, kao što je RH, adekvatno primijenili zakoni.

LITERATURA:

- Barbić, J. (1999.). „Preustroj dužnika u stečaju“, u: *Reforma ovršnoga i stečajnoga prava*, Zagreb: Organizator, str. 229-261.
- Balcerowicz, E., Hashi, I., Lowitzsch, J., Szanyi, M. (2003.). „The Development of Insolvency Procedures in Transition Economies: A Comparative Analysis“, Case – Center for Social and Economic Research, Warsaw, Project 254.
- Berkowitz, D., Pistor, K., Richard, J. (2003.). „Economic Development, Legality, and the Transplant Effect“, *European Economic Review*, (47), 165-195.
- Bhattacharjee, A., Higson, C., Holly, S. Kattuman, P. (2002.). *Macroeconomic Instability and Business exit: Determinants of Failures and Acquisitions of Large UK Firms*, DAE Working Paper 0206, Department of Applied Economics, University of Cambridge.
- Brkanić, V. (2012.). „Nerealna očekivanja od Zakona koji bi trebao otkloniti financijski nered. Povodom Prijedloga Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi“, *Računovodstvo, revizija i financije*, (9) 19-23.
- Burton, L. (2000.). „An Overview of Insolvency Proceedings in Asia“, *Annual Survey of International and Comparative Law*, (6), 113-127.

- Claessens, S., Djankov, S., Mody, A. (2001). „Resolution of Financial Distress: An Overview“, World Bank, *WBI Development Studies*, 1-27.
- Čuveljak, J. (2012.). „O predstečajnoj nagodbi prema Zakonu o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi“, *Računovodstvo, revizija i financije*, (10), 21-28.
- Dika, M. (2006.). „Četvrta novela Stečajnog zakona od 7. srpnja 2006. - Opći pregled“, dostupno na mrežnim stranicama Sudačke mreže: http://www.sudacka-mreza.hr/doc/sr/radovi/01_-_DIKA_4_novela_SZ_-_opci_pregled.pdf, preuzeto 15. studenoga, 2012.
- Dika, M. (2012.). „Predstečajna nagodba: pretpostavke, pokretanje, tijela, sudionici, provedba postupka, učinci, stavljanje izvan snage“, u: Crnić, I. (ur.), *Savjetovanje o Zakonu o financijskom restrukturiranju i predstečajnoj nagodbi (NN, br. 108/12.)*, Zagreb: Organizator, str. 13-55.
- Doina Lepadat, E. „Reorganization of commercial companies in the context of european integration. Dostupno na mrežnim stranicama: <https://www.google.hr/#q=DOINA+LEPAD+AT%2C+Elena%2C+Reorganization+of+commercial+companies>, preuzeto 12. veljače, 2012.
- Domac, A., Bejaković, P. (2002.). „(Ne)učinkovitost sudbene vlasti u Hrvatskoj kao jedan od uzroka neslužbenog gospodarstva“, *Financijska teorija i praksa*, (26), 1: 351-369.
- Đurinovac, V. (2012.). „Provedba predstečajne nagodbe“, *Računovodstvo, revizija i financije*, (11), 23-27.
- Eraković, A. (1997.). *Stečajni zakon s komentarom i primjerima*, Zagreb: Računovodstvo, revizija i financije Plus.
- FINA, Pregled zbirnih podataka iz sustava predstečajnih nagodbi za razdoblje od 1.10.2012. do 25.4.2014.
- FINA: Objave za javnost: <http://www.fina.hr/Default.aspx?sec=1527>, preuzeto 10. listopada, 2012.
- Garašić, J. (2007.). „Završna dioba u stečajnom postupku“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, (28), 1: 157-188.
- Garašić, J. (2013.). „Stečajni plan nakon izmjena i dopuna Stečajnog zakona 2012.“, u: Uzelac, A., Garašić, J., Maganić, A. (ur.), *Djelotvorna pravna zaštita u pravičnom postupku - Izazovi pravosudnih transformacija na jugu Europe, Liber amicorum Mihajlo Dika, Zbornik radova u čast 70. rođendana prof. dr. sc. Mihajla Dike*, Zagreb: Pravni fakultet, str. 469-493.
- Guzić, Š. (2012.). „Financijski učinci Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi“, *Računovodstvo, revizija i financije*, (11), 23-39.
- Guzić, Š. (2014.). „Provedba predstečajne nagodbe u poslovnim knjigama vjerovnika i dužnika“, *Računovodstvo, revizija i financije*, (4), 23-27.

- Hashi, I. (1995). „The Economics of Bankruptcy, Reorganization and Liquidation: Lessons for East European Transitional Economies“, CASE Research Foundation, Warsaw, 1-30.
- Hrastinski Jurčec, Lj. (2007.). „Pravni položaj stečajnog upravitelja u stečajnim postupcima“, u: *Zbornik radova: Ovrha i stečaj – aktualnosti zakonodavstva i sudske prakse*, Zagreb: Inženjerski biro, 60-127.
- Janeš, Z. (2012.). „Državne potpore i predstečajna nagodba“, *Računovodstvo, revizija i financije*, (12), 44-46.
- Knot, O., Vychodil, O. (2006). *Czech Bankruptcy Procedures: Ex-post Efficiency View*, Working papers IES 2006/03, Charles University Prague, Faculty of Social Sciences, Institute of Economic Studies, 1-37.
- La Porta, R., Lopez-de Silanes, F., Shleifer, A., Vishny, R. (1997). „Legal Determinants of External Finance“, *The Journal of Finance*, (52), 3: 1113–1155.
- La Porta, R., Lopez-de Silanes, F., Shleifer, A., Vishny, R. (1998). „Law and Finance“, *Journal of Political Economy*, (106), 6: 1113–1155.
- Lesar, D., Hrvatski sabor, Klub zastupnika: Hrvatskih laburista - Stranke rada (2012.), *Pregled podataka o stečajnim postupcima u tijeku pred Trgovačkim sudovima u Republici Hrvatskoj, Zagreb, od 6. travnja, 2012.*
- Majstorović, D. (2007.). „Stečajna kaznena djela“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, (14), 2: 643-671.
- Materijali s Nacionalnog vijeća za praćenje provedbe Strategije suzbijanja korupcije u Hrvatskom saboru na temu: „Koruptogenost i zloupotrebljivost pravnog uređenja instituta predstečajne nagodbe“, sjednica održana dana 25. veljače 2014.
- Ministarstvo financija, *Učinci predstečajnih nagodbi*, od veljače 2014.
- Muminović, S. (2012.). „Rješavanje problema nelikvidnosti u Sloveniji“, *Računovodstvo, revizija i financije*, (8), 123-126.
- Mysicka V. (2013). „Insolvency and Restructuring Slovakia - General aspects of insolvency proceedings in Slovakia“. Dostupno na mrežnim stranicama: / <http://www.kinstellar.com/publications/article/insolvency-and-restructuring-slovakia-general-aspects-of-insolvency-proceedings-in-slovakia-723/>, preuzeto 18. ožujka 2013. godine.
- Okrugli stol, Hrvatsko insolventijsko pravo, 14. studenoga 2013., moderatori, prof. dr. sc. Mihajlo Dika, prof. dr. sc. Jasnica Garašić, Ljiljana Hrastinski Jurčec, dr. sc. Vlado Brkanić, u prostorijama HAZU-a.
- Pavičić, D. (2012.). „Rokovi ispunjenja novčanih obveza prema odredbama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi“, *Računovodstvo, revizija i financije*, (11), 9-23.

- Pravna Služba za reviziju javnog sektora, (2012.). *Izveštaj revizije učinaka - Stečajni postupci u Republici Srpskoj*, Banja Luka, br. 002-11, 1-61.
- Pulvino, T. (1998.). „Do Asset Fire Sales Exist? An Empirical Investigation of Commercial Aircraft Transactions“, *The Journal of Finance*, (3), 3: 939-978.
- Radulović, B. (2009.). „Analiza sistema nagrade i naknade troškova stečajnih upravnika“, u: Tabaroši, S. (ur.), *Razvoj pravnog sistema Srbije i harmonizacija sa pravom EU - Prilozi projektu 2008.*, Beograd: Pravni fakultet, Univerziteta u Beogradu, str. 72-89.
- Radulović, B. (2011.). „Empirijska analiza bankrotstva u Republici Srbiji“, u: Radović, V. (ur.), *Usklađivanje poslovnog prava Srbije sa pravom Evropske unije*, Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, str. 146-183.
- Republika Hrvatska: Zaključna izjava članova misije MMF-a o konzultacijama u vezi s člankom IV. Statuta MMF-a. Zagreb, ožujak 2014., dostupno na mrežnim stranicama: <http://www.hnb.hr/mmf/clanak-iv/2014/h-zakljucna-izjava-nakon-posjeta-mmf-2014.pdf>,. preuzeto 23. lipnja 2014.
- Rucsandra Livia, M., Achim Sorin, A. (2012.). Considerations on Reorganization: A comparison of reorganization rates in Eastern Europe. Dostupno na mrežnim stranicama: <http://steconomice.uoradea.ro/anale/volume/2009/v3-finance-banks-and-accountancy/178.pdf>, preuzeto 14. veljače 2012.
- Sajter, D. (2007.). „Regionalna indiciranost stečajeva u Republici Hrvatskoj“, *Ekonomski vjesnik*, (1 i 2), 31-42.
- Sajter, D. (2008.). „Ekonomski aspekti stečaja i restrukturiranja u stečaju“, Doktorska disertacija, Osijek: Ekonomski fakultet.
- Sajter, D. (2010.). „Procedura i praksa restrukturiranja u stečaju u Republici Hrvatskoj“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, (47), 3: 729-744.
- Sajter, D., Hudeček, L. (2009.). „Temeljni pojmovi i nazivi stečajnoga prava“, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, (35), 1: 309-331.
- Schönfelder, B. (2002.). „Ekonomska analiza Zakona o stečaju: pregled literature“, *Financijska teorija i praksa*, (26), 3: 75-690.
- Smrčka L., Schönfeld J. (2012.). „The possibilities of reforming Czech insolvency law“, *Advances in Finance and Accounting, Proceedings of the 1 st WSEAS International Conferens on Finance, Accounting and Auditing*, Tomas Bata University in Zlin, Czech Republic, September 20-22, 1-7.
- Šimac, S. (2004.). „Postupak mirenja s osvrtom na Zakon o mirenju“, *Pravo u gospodarstvu*, (43), 2: 91-113.
- Šimundić, M. Stečajni postupak u praksi, Sudačka mreža: http://www.sudacka-mreza.hr/doc/sr/radovi/Mladen_Simundic_-_Stecajni_postupak_u_praksi.pdf, preuzeto 10. studenog, 2012.

- Šimunec, N. (2012.). „Provedba revizije u postupku predstečajne nagodbe“, *Računovodstvo, revizija i financije*, (11), 39-42.
- Šverko Grdić, Z., Radolović, J. i Bagarić, L. (2009.). „Solventnost poduzeća u Republici Hrvatskoj i u Europskoj uniji“, *Ekonomski pregled*, (60), 5-6: 250-266.
- Vuković, A. (2010.). „Nagrada za rad i naknada troškova za stečajnog upravitelja“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, (47), 1: 191-204.
- Vuković, A., Bodul, D. (2011.). „Pravo na suđenje u razumnom roku u likvidacijskim stečajnim postupcima“, *Hrvatska pravna revija*, (4), 45-53.
- Vuković, A., Bodul, D. (2012.). „Stečajno zakonodavstvo u tranziciji - komparativni osvrt, hrvatski izazovi i potencijalna rješenja“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, (49), 3: 633- 661.
- Warren, E., Lawrence Westbrook, J. (2009.). „The success of Chapter 11: A challenge to the critics“, *Michigan Law Review*, (107), 604-641.
- World Bank, (2001.). „Principles and guidelines for effective insolvency and creditor rights systems“ 1-86.
- Zahtjev podredno Prijedlog za ocjenu ustavnosti pojedinih odredbi Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (NN, br. 108/12., 144/12. i 81/13.), po sucu toga suda Mislavu Kolakušiću, podnesen 2013.
- Rješenja VTS RH br. 52. Pž-8613/13-4 od 25. studenoga 2013. kojim su uvažene žalbe dužnika Dalekovid d.d. i vjerovnika Zagrebačka banka d.d. i Societe Generale Splitska banka d.d.
- Rješenje Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj Stpn-7/13 od 16. rujna 2013.
- Direktive 2011/07/EU Europskog parlamenta i Vijeća od dana 16.02.2011. o suzbijanju zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima (SL 048, P. 0001 – 0010, 23.02.2011.).
- Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, NN-MU, br. 18/97., 6/99., 14/02., 13/03., 9/05., 1/06. i 2/10.
- Ovršni zakon, NN, br. 112/12. i 25/13.
- Prijedlog novog Ovršnog zakona, Ministarstvo pravosuđa, lipanj 2010., Glava II., Ocjena stanja i osnovna pitanja koja se trebaju urediti zakonom te posljedice koje će nastati donošenjem zakona.
- Stečajni zakon, NN, br. 44/96., 29/99., 129/00., 123/03., 82/06., 116/10., 25/12. i 133/12.
- Uredba o kriterijima i načinu obračuna i plaćanja nagrada stečajnim upraviteljima, NN, br. 189/03.
- Zakon o državnim potporama, NN, br. 72/13. i 141/13.
- Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, NN, br. 108/12., 144/12., 81/13., 112/13.

Zakon o kreditnim institucijama, NN, br. 159/13.

Zakon o mirenju, NN, br. 18/11.

Zakon o obveznim odnosima, NN, br. 35/05., 41/08. i 125/11.

Zakon o općem upravnom postupku, NN, br. 47/09.

Zakon o parničnom postupku, NN, br. 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 84/08., 123/08., 57/11., 8/11. i 25/13.

Zakon o platnom prometu u zemlji, NN, br. 133/09. i 136/12.

Zakon o preuzimanju dioničkih društava, NN, br. 109/07., 36/09., 108/12., 99/13. i 148/13.

Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima, NN, br. 91/10. i 112/12.

Zakon o rokovima ispunjenja novčanih obveza, NN, br. 125/11.

Zakon o sudovima, NN, br. 28/13.

Zakon o sudskom registru, NN, br. 1/95., 57/96., 1/98., 30/99., 45/99., 54/05., 40/07., 91/10., 90/11. i 148/13.

Zakon o trgovačkim društvima, NN, br. 111/93., 34/99., 121/99., 52/00., 118/03., 107/07., 146/08., 137/09., 152/11., 111/12. i 68/13.

NOVELTIES AND PROBLEMS IN IMPLEMENTING THE BANKRUPTCY LAW IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Summary

In recent years there has been an increasing number of companies that face problems of insolvency for several years without filing for bankruptcy. The basic purpose of bankruptcy proceedings is to preserve the value of company's assets and at the same time protect the interest of creditors. In Croatia, bankruptcy proceedings, usually last from 3 to 5 years but there have been cases where the proceedings have lasted up to 10 years. Excessive length of bankruptcy proceedings leads to significant increase in bankruptcy costs, which results in further deterioration of company's value. In some cases, costs of bankruptcy proceedings amount to 90% of company's assets which adversely affects the creditors. This situation has brought about the need for revising the legal framework and resulted in an adoption of the new law on financial operations and pre-bankruptcy agreements which went into force in October 2012. Therefore, this paper deals with the problems present in the implementation of bankruptcy legislation, as well as those arising due to the inconsistencies and ambiguities in the new Financial Operations and Pre-Bankruptcy Settlements Act. Based on the presented critical considerations, the authors give suggestions for the improvement of pre-bankruptcy settlements and the overall legal framework related to bankruptcy thus eliminating major causes of problems encountered in practice.

Key words: Bankruptcy Law, new Financial Operations and Pre-Bankruptcy Settlements Act, proclaimed and achieved goals